

ТОГТООЛ

2025 оной июлиин 7

№ 411

Улаан-Удэ хото

«Түрэлхидтэ, үргэжэ абагшадта, харгалзалагшадта (харгалзалагшадта), үргэжэ абаһан түрэлхидтэ, үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэй харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй тооһоо нюурнуудта нийгэмэй түлбэринүүдые ба нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлэлгыгэ эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Засагай газарай 2013.10.04-эй тогтоолдо хубилалта оруулха тухай

Буряад Уласай Засагай газарай гуримшуулгын хуулита актнуудые Буряад Уласай Засагай газарай хүсэндөө байһан хуули ёһонуудтай зохилдуулха зорилготой **т о г т о о н о**:

1. «Түрэлхидтэ, үргэжэ абагшадта, харгалзалагшадта (тэдхэгшэдтэ), үргэжэ абаһан түрэлхидтэ, үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэй харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй тооһоо нюурнуудта нийгэмэй түлбэринүүдые ба нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлэлгыгэ эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Засагай газарай 2013.10.04-эй тогтоолдо удаадахи хубилалтануудые оруулха (Буряад Уласай Засагай газарай 2013.11.07-ой № 576, 2014.03.06-ай № 88, 2014.03.13-ай № 103, 2014.06.03-ай № 253, 2014.10.24-эй № 521, 2015.04.23-ай № 197, 2016.08.15-ай № 381, 2017.02.22-ой № 69, 2017.11.13-ай № 535, 2018.08.24-эй № 466, 2019.04.02-ой № 156, 2019.06.18-ай № 327, 2020.11.05-ай № 669, 2022.03.28-ай № 146, 2022.10.05-ай № 596, 2022.10.19-эй № 634, 2023.03.09-эй № 118, 2024.04.04-эй № 175 тогтоолнуудай найруулгаар):

1.1. 1.2-дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«1.2. Үргэжэ абаһан түрэлхидтэ, тэрэ тоодо түрэлхидтэ, үргэжэ абтаһан ба үргэжэ абаһан хүүгэдтэ, зургаан наһа хүрэтэр хүүгэдтэ эмшэдэй заабаряар эмүүдые худалдан абалгын гаршануудые хүсэлдүүлгэ үгэхэ гурим (2-дохи хабсаргалта).».

1.2. 2.1 ба 2.5-дахи пунктнуудые хүсээ буураһанда тоолохо.

1.3. Удаадахи удхатай 3-дахи пунктаар нэмэхэ:

«3. Буряад Уласай Хүн зониие нийгэмэй талаар хамгаалгын яаманиие Буряад Уласай гүрэнэй засагай бүрин этигэмжэтэ гүйсэдхэхы зургаан гэжэ тодорхойлхо:

Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг эрхэтэдтэ тэдэниие

«Түрэлхидэй алдар соло» орденоор, «Түрэлхидэй алдар соло» орденой медаляар шагнаха гү, али «Эхэ-герой» гэхэн нэрэ зэргэ олгохо болон «Түрэлхидэй алдар соло» орденоор, «Түрэлхидэй алдар соло» орденой медаляар шагнахада гү, али «Эхэ-герой» гэхэн нэрэ зэргэ олгоходо (саашадаа - нэгэ удаагай мүнгэн урмашуулга), нэгэ удаагай мүнгэн урмашуулга абаха гурим тухай мэдээсэхэ;

Буряад Уласай дэбисхэртэ ажаһуудаг эрхэтэдһээ нэгэ удаагай мүнгэн урмашуулга үгэхэ тухай мэдүүлгэ абалга;

Оросой Холбоото Уласай ажалай ба нийгэмэй хамгаалгын яаманда тогтоогдоһон гуримаар нэгэ удаагай мүнгэн урмашуулга абагшадай тоолбори үзүүлэлгэдэ.».

1.4. Үргэжэ абаһан гэр бүлэнүүдтэ гэр байрын хангамжануудай түлбэрийн талаар нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхэ гурим тухай Дүримдэ:

1.4.1. 2-дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«2. Нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые абахын тулада үргэжэ абаһан түрэлхин (саашадаа - эрхэтэн гү, али мэдүүлгэ баригша) «Ажаһуудаг газараараа гү, али байдаг газараараа «Хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн Улас түрын гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн улас түрын гүрэнэй хангай эмхи зургаанай халбарида (саашадаа - РГУ-гай халбари) өөрөө, үгы гэбэл, «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлхэ талаар Буряад Уласай олон үүргэтэ түб» гэхэн гүрэнэй бюджетэй эмхи зургаанаар (саашадаа - гүрэнэй эмхи зургаан) тушаадаг - МФЦ), үгы гэбэл, шууданаар тус Дүримэй 2.1 - дэхи пунктда заагдаһан дансануудые хабсарган, гэр байрын хангамжануудай түлбэрийн талаар нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхэ тухай мэдүүлгэ (саашадаа-мэдүүлгэ).

Мэдүүлгэ баригша Оросой Холбоото Уласай хуули тогтоолгын ёһоор мэдүүлгэ соо заагдаһан баримта бэшэгүүдэй (мэдээнүүдэй) хүсэд бэшэ ба үнэн зүб бэшэ байһанай түлөө харюусалга даадаг».

1.4.2. Удаадахи удхатай 2.1 - 2.2-дохи пунктуудые нэмэхэ: «2.1. Эрхэтэн мэдүүлгэдэ удаадахи дансануудые хабсардаг:

- 1) мэдүүлгэ баригшын нюур үнэмшэлһэн дансын буулгабари;
- 2) үргэжэ абаһан гэр бүлэ тухай хэлсээнэй буулгабари;
- 3) үхибүүнэй (хүүгэдэй) түрэн тухай үнэмшэлгын (гэршэлгын) буулгабари;
- 4) урьһаламжын эмхидэ нээгдэһэн эрхэтэнэй банкын тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд.

РГУ-гай халбарида гү, али МФЦ-гээр нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхын тула хандахада, тус пунктда заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар гэршэлэгдээгүй хаань, эхэ бэшэгүүдыеень харуулан тушаагдадаг. Буулгабаринууд эхэ бэшэгүүдтэйнэ зэргэсүүлэн шалгагдадаг, эхэ бэшэгүүдынэ мэдүүлгэ баригшада бусаагдадаг.

Тус пунктда заагдаһан мэдүүлгэ ба дансануудыг шууданаар эльгээхэдэ, заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэхэ ёһотой.

2.2. Тус Дүримэй 2.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудта мэдүүлгэ баригша нэмэжэ тушааха эрхэтэй:

1) мэдүүлгэ баригшын ба үхибүүнэй (хүүгэдэй) байдаг гү, али байдаг газараар бүридхэлдэ абтаһан тухай Оросой Холбоото Уласай дотоодын хэрэгүүдэй яаманай газар дэбисхэрэй халбаринуудай мэдээнүүд;

2) хүүгэд гүрэнэй дүүрэн хангалтада байдаггүй гэжэ харгалзалгын ба харууһалалгын зургаануудай мэдээнүүд;

3) Буряад Уласай дэбисхэртэ мэдүүлгэ баригшын ба үхибүүнэй (хүүгэдэй) суг ажаһуудаг тухай мэдээсэлэй тоосооной түбэй, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай мэдээнүүд.

Тус пунктда заагдаһан дансануудыг РГУ-гай халбари мэдүүлгэ баригшын өөрын үүсхэлээр тушаагаагүй ушарта Оросой Холбоото Уласай хууляар тогтоогдоһон болзрто албан зургаанууд хоорондын нүлөөгэй гуримаар эридэг.

Албан зургаанууд хоорондын асуулта албан зургаанууд хоорондын сахим харилсаанай нийтэ нэгэн байгуулга ба тэрээндэ холбогдоһон албан зургаанууд хоорондын сахим харилсаанай нютаг можын байгуулгануудыг хэрэглэн, сахим дансын түхэлөөр эльгээгдэдэг, харин тус байгуулгада орохо аргагүй ушарта - хубийн мэдээнүүдэй хубида оросой холбоото уласай хуулийн эрилтэнүүдыг сахин, саарһан дээрэ.».

1.4.3. 3-дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3. Мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансанууд (тэдэнэй буулгабаринууд) эрхэтэнэй хандаһан үдэртэ бүридхэлдэ абтадаг. Эрхэтэнэй хандаһан үдэр гэжэ тоологдодог гэбэл: нюураараа хандахада - РГУ - гай халбарийн гү, али МФЦ-гэй бүрин этигэмжэтэ нюурай мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудыг (тэдэнэй буулгабаринуудыг) шууданаар эльгээхэдэ-ргу-гай халбариде ороһон үдэр.

РГУ-гай халбариде гү, али МФЦ-дэ нюураараа хандахадаа, мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудыг (тэдэнэй буулгабаринуудыг) тус Дүримэй 2-дохи пунктын ёһоор тэдэнэй тоолбори ба абаһан һара үдэр заалгатайгаар мэдүүлгэ баригшада РГУ-гай халбари гү, али МФЦ-гэй мэдүүлгэ баригшада мэдүүлгэ ба дансануудыг (тэдэнэй буулгабаринуудай) абаһан үдэртөө үгэдэг.

Тус Дүримэй 2-дохи пунктын ёһоор тэрэниие баталан абаһан мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудыг (тэдэнэй буулгабаринуудыг) РГУ-гай халбариде дамжуулха гурим ба болзор «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудыг үзүүлэлгыг эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2010.07.27-ой № 210-ФЗ холбоото уласай хуулийн ёһоор баталагдаһан «Хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын түб» гэхэн Улас түрын Гүрэнэй эмхи Зургаан» гэхэн олон үүргэтэ түб ба улас түрын гүрэнэй һангай эмхи зургаанай хоорондо харилсан хүдэлхэ тухай

хэлсээгээр тодорхойлогдодог. Гэхэтэй хамта, МФЦ-дэ тэрэнэй абаһан мэдүүлгэ ба тэрэндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай һалбарида дамжуулха болзор тэдэниие абаһан үдэрһөө ажалай 2 үдэрһөө ехэ байха ёһогүй.

Нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхэ тухай гү, али нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые үзүүлхээс арсаха тухай шийдхэбэриие РГУ-гай һалбари эрхэтэнэй нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдые томилхын тула хандаһан үдэрһөө ажалай 10 үдэрэй туршада абадаг.».

1.4.4. 4-дэхи пункт удаадахи удхатай 3-дахи дотор пунктаар нэмэхэ:

«3) тус Дүримэй 2.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудые тушаагаагүй байлга гү, али хүсэд бэшээр тушаалга.».

1.4.5. 6 - 7-дохи пунктнуудые удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«6. Нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд коммунальна хангамжа түлэлгэдэ ба (али) түбэй дулаасуулгагүй гэрнүүдые дулаасуулгада хатуу түлишын сэн түлэлгэдэ гаршануудые хүсэлдүүлгын түхэлөөр үзүүлэгдэдэг (саашадаа - хүсэлдүүлгэ).

Нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүдтэ хүртэхэ эрхэтэй эрхэтэдтэ, тэрэ тоодо ажахын туһа хангамжануудые түлэлгэдэ ба (али) түбэй дулаасуулгагүй гэрнүүдые дулаасуулгада хатуу түлишын сэн түлэлгэдэ гаршануудые хүсэлдүүлгын түхэлөөр, хэдэн үндэһөөр, нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд эрхэтэниие шэлэхэ талаар нэгэ-нэгэ үндэһөөр үгтэдэг.

7. Хүсэлдүүлгын хэмжээн «Буряад уласта үргэжэ абаһан гэр бүлын мүнгэн зөөрийн хангалга ба нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» Буряад Уласай 2001 оной 27.09. № 813-II Хуулийн ёһоор 30 хубиин хэмжээгээр тодорхойлогдодог:

1) үргэжэ абаһан түрэлхидэй ажахын туһа хангамжануудые түлэхэ гаршануудай бодото дээрээ дүүргэһэн үхибүүдтэй суг ажаһуудаг үргэжэ абаһан түрэлхидэй тооһоо уламжалан тоологдоһон гэр байрын туһа хангамжануудай түлөө түлбэринүүд;

2) тус Дүримэй хабсаргалтада заагдаһан нютагай засагай байгууламжануудаар үргэжэ абаһан түрэлхидэй хатуу түлишэ худалдан абалгада бодото дээрээ гаргаһан гаршануудһаа, зүгөөр үргэжэ абаһан гэр бүлын эзэлдэг гэр байрын хамтын талмайһаа, хатуу түлишэдэ дээдэ захын сэнгүүдһээ (тогтоомол сэнгүүдһээ) ба гэр байрын 1 дүрбэлжэн метртэ хатуу түлишэ гаргашалгын гуримта хэмжээнүүдһээ уламжалан тоологдоһон хатуу түлишын сэнгэй 30 хубиһаа ехэ бэшэ гаршануудһаа уламжалан, түб дулаасуулгагүй гэрнүүдые дулаасуулгада хатуу түлишын үнэ сэн түлэлгэ.

Буряад Уласай дэбисхэртэ ажаһуудаг гурба ба дээшэ олон хүүгэдые, тэрэ тоодо түрэхэн, үргэжэ абаһан ба үргэжэ абаһан, гэр байрын ажахын туһа хангамжануудые түлэлгын гаршануудые хүсэлдүүлгын түхэлөөр нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнэй хатуу түлишын сэн түлэлгын 30 хубиин хэмжээндэ 2025 оной мартын 21 болотор тогтоогдоһон Буряад Уласай дэбисхэртэ ажаһуудаг үргэжэ абаһан түрэлхидтэ («Буряад Уласай хуули

тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2025 оной мартын 7-ой 905-VII дугаарай Буряад Уласай хуулийн хүсэндөө ороһон үдэр болотор) заагдаһан нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээ хэмжээндэ ба эрхэ нүхэсэлөөр абаха эрхэ сахиггадаг, Буряад Уласта үргэжэ абаһан гэр бүлын мүнгэн зөөрийн хангалта ба нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай «гэхэн 2001.09.27-ОЙ № 813-II Буряад Уласай Хуулийн 2-дохи статьягай 1-дэхи хубиин 1-дэхи пунктын» б «дотор пунктда (2025.03.21 болотор хүсэндөө байһан найруулгаар) тус Дүримөөр тогтоогдоһон тэрэнэй түлбэри болюулха үндэһэнэй ерэтэр тогтоогдоһон (2025.03.21 болотор хүсэндөө байһан найруулгаар).».

1.4.6. 9-дэхи пунктын нэгэдэхи абзац удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«9. «Буряад Уласта үргэжэ абаһан гэр бүлын мүнгэн зөөрийн хангалта ба нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай Буряад улсайд 2001 оной 27.09. № 813-II Хуулийн 2-дохи статьягай 1-дэхи хубиин 1-дэхи пунктын» хуви зүйлдэ уридшалһан харалга квартал бүхэндэ коммунальна хангамжын түлөө түлбэри тухай мэдээнүүдэй ороходо түлэгдэдэг.».

1.4.7. 10-дахи пунктда:

1.4.7.1. 2-дохи дотор пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«2) хэрбээ хүмүүжүүлгэдэ үргэжэ абаһан түрэлхин түрэлхидөө, үргэжэ абтаһан ба үргэжэ абаһан хүүгэдыг оруулалсан, гурбанһаа үсөөн хүүгэдтэй үлэбэл, иимэ ушарһаа:

а) үхибүүнэй (хүүгэдэй) арбан найман наһа гүйсэхэдэ;

б) хүсэндөө байгаа хуулийн ёһоор арбан найман наһа хүрэтэр үхибүүнэй (хүүгэдэй) дүүрэн шадалтай бололго;

в) гүрэнэй дүүрэн хангалгада үхибүүнэй (хүүгэдэй) байраар;

г) үхибүү (хүүгэдыг) харгалзалга (тэдхэлгэ) тогтоолго;

д) үхибүүндэ (хүүгэдтэ) эрхэ сүлөө хаһалгын хэһээлтэ хэрэглэхэ тухай сүүдэй шийдхэбэрийн хүсэндөө ороходо;

е) үргэжэ абаһан түрэлхинэй эрхэ хаһалга гү, али түрэлхидэй эрхэ хизаарлалга;

ж) үхибүүнэй (хүүгэдэй) наһа баралгаар).».

1.4.7.2. 3-дахи дотор пункт соо «, тэдхүүлэгшэ(-д)» гэжэ үгэнүүдыг абажа хаяха.

1.4.7.3. 4-дэхи дотор пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«4) наһа баралга, һураггүйгөөр үгы гэжэ тоолохо тухай сүүдэй шийдхэбэрийн хүсэндөө оролго гү, али үргэжэ абаһан түрэлхинөө наһа бараһан гэжэ соносхолго.».

1.4.8. 11-дэхи пунктда:

1.4.8.1. Нэгэдэхи абзацта «хүсэлдүүлгын,» гэхэн үгын удаа «тус Дүримэй 10 - дахи пунктын 2-3-дахи дотор пунктнуудта заагдаһан,» гэхэн үгэнүүдыг нэмэхэ, «тэдэнэй довтолго тухай РГУ-гай һалбарида дуулгаха» гэхэн үгэнүүдыг «гү, али РГУ-гай һалбарида тэдэнэй довтолго тухай утаһаар дуулгаха. Утаһаар мэдээсэл абаһан баримта РГУ-гай таһаг тусхай сэдхүүлдэ үргэжэ абаһан түрэлхидэйн мэдээнүүдыг, тэрэнэй утаһанай

дугаар, мэдээсэлэй һара үдэр, саг ба удха заалгатайгаар тэмдэглэгдэдэг.» гэжэ хэлгэхэ.

1.4.8.2. Хоёрдохи абзацта «болюулагдадаг» гэхэн үгын удаа «РГУ-гай халбаряар» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ.

1.4.9. 12-дохи пунктда «РГУ-гай халбари» гэхэн үгэнүүдэй удаа «хүсэлдүүлгэ үгэлгэ арсаһан тухай мэдүүлгын гү, али» гэжэ нэмэхэ.

1.4.10. 13 -дахи пункт удаадахи удхатай абзацаар нэмэхэ:

«Үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй эмхинүүд үхибүүнэй (хүүгэдэй) гүрэнэй дүүрэн хангалтада табигдаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада энээн тухай РГУ-гай халбари дуулгадаг.».

1.4.11. Тус тогтоолой 1-дэхи хабсаргалтын ёһоор хабсаргалта нэмэхэ.

1.5. Зургаа наһа хүрэтэр хүүгэдые үргэжэ абаһан түрэлхидые, тэрэ тоодо түрэлхидые, үргэжэ абагшадые ба үргэжэ абагшадые, эмшэдэй заабаринуудаар түлбэриггүйгөөр хангалгын Гуримда:

1.5.1. Нэрэмжые удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Гурба ба дээшэ олон хүүгэдые, тэрэ тоодо түрэлхидөө, үргэжэ абаһан ба үргэжэ абаһан хүүгэдые хүмүүжүүлдэг үргэжэ абаһан түрэлхидтэ зургаан наһа хүрэтэр хүүгэдтэ эмшэдэй заабаряар эмүүдые худалдан абалгын гаршануудые хүсэлдүүлгэ үгэхэ гурим».

1.5.2. 1 -дэхи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«1. Тус Гурим «Буряад Уласта үргэжэ абаһан гэр бүлые эд зөөрөөр хангалга ба нийгэмэй талаар дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн 2001.09.27-ой № 813-II Буряад Уласа Хуулийн ёһоор гурбан ба дээшэ хүүгэдые, тэрэ тоодо түрэнэн, үргэжэ абтаһан ба үргэжэ абаһан (саашадаа - хүүгэд) хүүгэдые хүмүүжүүлдэг үргэжэ абаһан түрэлхидтэ рецептээр эмүүдые худалдан абалгын гаршануудые хүсэлдүүлгэ (саашадаа - хүсэлдүүлгэ) үгэхэ арга гуримшуулдаг.».

1.5.3. 2-дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«2. Хүсэлдүүлгэ абахын түлөө үргэжэ абаһан түрэлхин (саашадаа - эрхэтэн гү, али мэдүүлгэ баригша) ажаһуудаг газараараа гү, али байдаг газараараа «Хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн улас түрын гүрэнэй эмхи зургаанай халбарида (саашадаа - РГУ-гай халбари) эмүүдые худалдажа абаһан үдэрһөө 6 һараһаа орой бэшэ болзорто, үгы гэбэл, «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлхэ талаар Буряад уласай олон үүргэтэ түб» гэхэн гүрэнэй бюджетэй эмхи зургаанаар (саашадаа - гүрэнэй болон нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлхэ талаар Буряад уласай олон Үүргэтэ түб» гэхэн гүрэнэй бюджетэй эмхи зургаанаар (саашадаа - гүрэнэй эмхи зургаан) тушаадаг - МФЦ), үгы гэбэл, шууданаар тус Гуримай 2.1 - дэхи пунктда заагдаһан баримта бэшэгүүдые хабсаран, зургаа наһа хүрэтэр үхибүүдтэ эмшэдэй заабаринуудаар эмүүдые худалдан абалгын гаршануудые хүсэлдүүлгэ тухай мэдүүлгэ (саашадаа - мэдүүлгэ).

Мэдүүлгэ баригша Оросой Холбоото Уласай хуулийн ёһоор

мэдүүлгэ соо заагдаһан дансануудай (мэдээнүүдэй) дүүрэн бэшэ ба үнэн зүб бэшэ байһанай түлөө харюусалга даадаг.».

1.5.4. Удаадахи удхатай 2.1 - 2.2-дохи пунктуудаар нэмэхэ:

«2.1. Эрхэтэн мэдүүлгэдэ удаадахи дансанууды хабсардаг:

- 1) мэдүүлгэ баригшын нюур үнэмшэлһэн дансын буулгабари;
- 2) мэдүүлгэ баригшын эрхэ түлөөлэлгэ үнэмшэлһэн дансын буулгабари (үргэжэ абаһан гэр бүлэ тухай хэлсээн);
- 3) үхибүүнэй (хүүгэдэй) түрэн тухай үнэмшэлгын (үнэмшэлгэнүүдэй) буулгабари;

4) «Эмүүдые тодолхо гурим, эмүүдэй тобшо албан хуудануудай түхэлнүүдые, заагдаһан албан хууданууды албан түхэлжүүлгын, тэдэниие бүридхэлгын ба хадагалалгын гурим, манаруулдаг хэрэгсэлнүүдые гү, али ухаан сэдхэлдэ нүлөөлдэг зүйлнүүдые томилоготой жорой албан хуудануудай түхэлнүүдые, тэдэниие бүтээлгын, хубаарилгын, бүридхэлдэ абалгын, бүридхэлгын ба хадагалалгын гурим, мүн албан хууданууды албан түхэлжүүлгын Дүримүүдые баталха тухай» гэхэн Оросой Холбоото Уласай Элүүры хамгаалгын яаманай 2021.11.24-эй № 1094н захиралтаар баталагдаһан № 107-1/у түхэлэй эмшэнэй заабари жорнууд, тэрэ тоодо сахим дансануудай түхэлөөр»;

5) эмүүдые худалдан абаһы баталһан кассын ба эдэй чегүүд;

6) урьһаламжын эмхидэ нээгдэһэн эрхэтэнэй банкын тоосоной дансын уялгата мэдээнүүд.

РГУ-гай һалбарида гү, али МФЦ-гээр хүсэлдүүлгэ абахын тула хандахада, тус пунктда заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар буулгабаринуудай баталагдаагүй һаань, эхэ бэшэгүүдыеень харуулалгатайгаар үгтэдэг. Буулгабаринууд эхэ бэшэгүүдтэйн зэргэсүүлэн шалгагдадаг, эхэ бэшэгүүдые мэдүүлгэ баригшада бусаагдадаг.

Тус пунктда заагдаһан мэдүүлгэ ба дансанууды шууданаар эльгээхэдэ, заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэхэ ёһотой.

2.2. Тус Гуримай 2.1-дэхи пунктда заагдаһан баримта бэшэгүүдтэ нэмэжэ мэдүүлгэ баригша үзүүлхэ эрхэтэй:

1) мэдүүлгэ баригшын ба үхибүүнэй (хүүгэдэй) байдаг гү, али байдаг газараар бүридхэлдэ абтаһан тухай Оросой Холбоото Уласай дотоодын хэрэгүүдэй яаманай газар дэбисхэрэй һалбаринуудай мэдээнүүд;

2) хүүгэдэй гүрэнэй дүүрэн хангалтада байдаггүй тухай харгалзалгын ба харууһалалгын зургаануудай мэдээнүүд.

Тус пунктда заагдаһан баримта бэшэгүүдые РГУ-гай һалбари мэдүүлгэ баригшын өөрын үүсхэлээр үзүүлээгүй ушарта Оросой Холбоото Уласай хууляар тогтоогдоһон болзорто эридэг.».

1.5.5. 3 -дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3. Мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансанууд (тэдэнэй

буулгабаринууд) эрхэтэнэй хандахан үдэртэ бүридхэлдэ абтадаг. Эрхэтэнэй хандахан үдэр гэжэ тоологдодог гэбэл: нюураараа хандахада - РГУ - гай халбариин гү, али МФЦ-гэй бүрин этигэмжэтэ нюурай мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдахан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) шууданаар эльгээхэдэ - РГУ-гай халбарида ороhon үдэр.

РГУ-гай халбарида гү, али МФЦ-дэ нюураараа хандахадаа, мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдахан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) тус Гуримай 2-дохи пунктын ёһоор абахан тухай дуулгахан бэшэгы (бэшэгы) тэдэнэй тоолбори ба абахан нара үдэрыень заалгатайгаар РГУ-гай халбари гү, али МФЦ-гэй таһаг саарһан дээрэ мэдүүлгэ ба дансануудые (тэдэнэй буулгабаринууд) абахан үдэртөө үгэдэг.

Тус гуримай 2-дохи пунктын ёһоор тэрэнэй баталан абахан мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдахан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай халбарида дамжуулха гурим ба болзор «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлэлгы эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2010 оной июлиин 27-ой 210-ФЗ дугаарай Холбоото Уласай хуулиин ёһоор баталагдахан «Олон үүргэтэ түб болон Хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн Улас түрын Гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн улас түрын гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн һангай эмхи зургаанай хоорондо харилсан хүдэлхэ тухай хэлсээгээр тодорхойлогдодог. Тиихэ зуура олон үүргэтэ түбэй абахан үзэгдэлнүүдые ба тэрээндэ хабсаргагдахан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай халбарида дамжуулгын болзор тэдэниие абахан үдэрһөө ажалай 2 үдэрһөө ехэ байха ёһогүй.

Хүсэлдүүлгэ үгэхэ гү, али хүсэлдүүлгэ үгэхэ арсалта тухай шийдхэбэри РГУ-гай халбари хүсэлдүүлгэ тогтоохо тухай эрхэтэнэй хандахан үдэрһөө 10 үдэрэй туршада абадаг.».

1.5.6. 4-дэхи пунктда удаадахи удхатай 3-дахы дотор пункт нэмэхэ: «3) тус Гуримай 2.1-дэхи пунктда заагдахан дансануудые тушаагаагүй байлга гү, али хүсэд бэшээр тушаалга.».

1.6. Гурба ба дээшэ хүүгэды, тэрэ тоодо түрэхэн, үргэжэ абтахан ба үргэжэ абахан хүүгэды хүмүүжүүлдэг үргэжэ абахан түрэлхидтэ арбан зургаан наһа гүйсэтэрнь, үхибүүн бүхэндэ нара бүриин мүнгэн түлбэри тогтоохо ба түлэхэ гурим тухай Дүримдэ:

1.6.1. 1-дэхи пунктда «тушаан абалгын,» гэхэн үгэнүүдэй удаа «(саашадаа - нара бүриин мүнгэн түлбэри)» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ.

1.6.2. 2-дохи пунктда:

1.6.2.1. Нэгэдэхи абзацта «болбосоролой ажал ябуулга бэлүүлдэг эмхиин һурагшы» гэхэн үгэнүүдые «юрэнхы болбосоролой эмхиин һурагшы» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.6.2.2. Удаадахи удхатай абзацаар нэмэхэ:

«Гэхэтэй хамта, хэрбээ арбан зургаанһаа дээшэ наһатай үхибүүн юрэнхы болбосоролой эмхиин түгэсхэлэй ангида һурадаг наһань, нара бүриин мүнгэн түлбэринүүд түгэсхэлэй анги дүүргэхэн жэлэй июнь нара болотор түлэгдэдэг.».

1.6.3. 3-дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3 Һара бүрийн мүнгэн түлбэри абахын тула үргэжэ абаһан түрэлхин (саашадаа - эрхэтэн гү, али мэдүүлгэ баригша) «Ажаһуудаг газараараа гү, али байдаг газараараа хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн Улас түрын гүрэнэй эмхи зургаанай» Һалбарид (саашадаа - РГУ-гай Һалбари) өөрөө, үгы гэбэл «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлхэ талаар Буряад Уласай олон үүргэтэ түб» гэхэн гүрэнэй бюджетэй эмхи зургаанаар (саашадаа - гүрэнээ эмхи зургаан) тушаадаг - МФЦ), үгы гэбэл, почтоор гурба ба дээшэ хүүгэдые, тэрэ тоодо түрэхэн, үргэжэ абтаһан ба үргэжэ абаһан хүүгэдые хүмүүжүүлдэг үргэжэ абаһан түрэлхидтэ арбан зургаан ҺаҺа гүйсэтэрнь үхибүүн бүхэндэ Һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхэ тухай мэдүүлгэ (саашадаа - мэдүүлгэ) тус Дүримэй 3.1-дэхи пунктда заагдаһан баримта бэшэгүүдые хабсаран.

Мэдүүлгэ баригша оросой холбоото уласай хуулийн ёһоор мэдүүлгэ соо заагдаһан баримта бэшэгүүдэй (мэдээнүүдэй) хүсэд бэшэ ба үнэн зүб бэшэ байлгын түлөө харюусалга даадаг.»

1.6.4. Удаадахи удхатай 3.1 - 3.2-дохи пунктнуудые нэмэхэ:

«3.1. Эрхэтэн мэдүүлгэдэ удаадахи дансануудые хабсардаг:

- 1) мэдүүлгэ баригшын нюур үнэмшэлһэн дансын буулгабари;
- 2) мэдүүлгэ баригшын эрхэ түлөөлэлгэ үнэмшэлһэн дансын буулгабари (үргэжэ абаһан гэр бүлэ тухай);
- 3) үхибүүнэй (хүүгэдэй) түрэхэн тухай үнэмшэлгын (үнэмшэлгэнүүдэй) буулгабари;
- 4) 16-Һаа 18 ҺаҺа хүрэтэр үхибүүнэй (хүүгэдэй) юрэнхы болбосоролой эмхидэ Һурадаг тухай тайлбари данса;
- 5) урьҺаламжын эмхидэ нээгдэхэн эрхэтэнэй банкын тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд.

РГУ-гай дотор эмхидэ өөрөө Һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхые хандахада, МФЦ-гээр гү, али шууданаар тус пунктда заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар буулгабаринуудай үнэмшэлэгдөөгүй Һаань, эхэ бэшэгүүдыень харуулалгатайгаар үгтэдэг. Буулгабаринууд эхэ бэшэгүүдтэйнэ зэргэсүүлэн шалгагдадаг, эхэ бэшэгүүдынэ мэдүүлгэ баригшада бусаагдадаг. Тус пунктда заагдаһан мэдүүлгэ ба дансануудые шууданаар эльгээхэдэ, заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэхэ ёһотой.

3.2. Тус Дүримэй 3.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудта мэдүүлгэ баригша нэмэжэ тушааха эрхэтэй:

- 1) мэдүүлгэ баригшын ба үхибүүнэй (хүүгэдэй) байдаг гү, али байдаг газараар бүридхэлдэ абтаһан тухай Оросой Холбоото Уласай дотоодын хэрэгүүдэй яаманай газар дэбисхэрэй Һалбаринуудай мэдээнүүд;
- 2) хүүгэдэй гүрэнэй дүүрэн хангалтада байдаггүй тухай харгалзалгын ба харууҺалалгын зургаануудай мэдээнүүд.

Хэрбээ мэдүүлгэ баригшын өөрынгөө үүсхэлээр тушаагаагүй байгаа

haань, тус пунктда заагдаһан дансануудые РГУ-гай халбари албан зургаанууд хоорондын сахим харилсаанай ниитэ нэгэн байгуулгын ашаар оросой холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон болзорто эридэг.».

1.6.5. 4 -дэхи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«4. Мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансанууд (тэдэнэй буулгабаринууд) эрхэтэнэй хандаһан үдэртэ бүридхэлдэ абтадаг. Эрхэтэнэй хандаһан үдэр гэжэ тоологдодог гэбэл: нюураараа хандахада - РГУ - гай халбариин гү, али МФЦ-гэй бүрин этигэмжэтэ нюурай мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) шууданаар эльгээхэдэ- РГУ-гай халбарида ороһон үдэр.

РГУ-гай халбарида гү, али МФЦ-дэ нюураараа хандахадаа, мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) тус Дүримэй 3-дахи пунктын ёһоор тэдэнэй тоолбори ба абаһан һара үдэрыень заалгатайгаар мэдүүлгэ баригшада ргу-гай халбари гү, али МФЦ-гэй мэдүүлгэ баригшада мэдүүлгэ ба дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) абаһан үдэртөө үгэдэг.

Тус Дүримэй 3-дахи пунктын ёһоор тэрэнэй баталан абаһан мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай халбарида дамжуулха гурим ба болзор «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлэлгыё эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2010.07.27-ой № 210-ФЗ холбоото уласай хуулийн ёһоор баталагдаһан олон үүргэтэ түб ба «Хүн зонииё нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб гэхэн Улас түрын Гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн улас түрын гүрэнэй һангай эмхи зургаанай хоорондо харилсаата ажал тухай хэлсээгээр тодорхойлогдодог. Гэхэтэй хамта, тус пунктын ёһоор тэрэнэй абаһан мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай халбарида дамжуулха болзор тэдэниё абаһан үдэрһөө ажалай 2 үдэрһөө ехэ байха ёһогүй.

Һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхэ тухай гү, али һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхээ арсаха тухай шийдхэбэриё ргу-гай халбари эрхэтэнэй һара бүрийн мүнгэн түлбэри тогтоохын тула хандаһан үдэрһөө 10 ажалта үдэрэй туршада абадаг.».

1.6.6. 5-дахи пунктда удаадахи удхатай 3-дахи дотор пункт нэмэхэ:

«3) тус Дүримэй 3.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудыё тушаагаагүй байлга гү, али хүсэд бэшээр тушаалга.».

1.6.7. Удаадахи удхатай 8.1-8.3-дахи пунктнуудыё нэмэхэ:

«8.1. Юрэнхы болбосоролой эмхидэ 16-һаа 18 һаһа хүрэтэр үхибүүнэй һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ ушарта мэдүүлгэ баригша һуралсалаа дүүргэтэрээ жэл бүхэндэ, зүгөөр заагдаһан үхибүүнэй 18 һаһа гүйсэтэрнь, РГУ-гай халбарида 16-һаа 18 һаһа хүрэтэр үхибүүндэ һара бүрийн мүнгэн түлбэри түлэхэ болзор һунааха тухай мэдүүлгэ болон 16-һаа 18 һаһа хүрэтэр үхибүүндэ юрэнхы болбосоролой эмхидэ һурадаг тухай тайлбари данса тушааха эрхэтэй.

16-һаа 18 һаһа хүрэтэр үхибүүндэ һара бүрийн мүнгэн түлбэри

түлэхэ болзор हुнаахын тула хандахада, заагдаһан түлбэри һара бүрийн мүнгэн түлбэрийн болюулагдаһан һарын удаадахи һараһаа хэргээгдэдэг.

8.2. Тус Дүримэй 8.1-дэхи пунктда заагдаһан мэдүүлгэ ба дансанууды абahan үдэрһөө 5 ажалта үдэрэй туршада РГУ-гай һалбари:

- һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхэ болзор हुнааха тухай гү, али һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхэ болзор हुнаахаяа арсаха тухай шийдхэбэри абадаг;

- мэдүүлгэ баригшада һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхэ болзор हुнааха тухай (арсалтын шалтагаанууды заалгатайгаар हुнаахаяа арсаха тухай) дуулгаһан бэшэг эльгээдэг.

8.3. 16-һаа 18 һаһа хүрэтэр үхибүүндэ һара бүрийн мүнгэн түлбэри үгэхэ болзор हुнаахаяа арсаха үндэһэн болодог гээл:

- 1) 16-һаа 18 һаһа хүрэтэр үхибүүн юрэнхы болбосоролой эмхидэ һурадаггүй;

- 2) тус Дүримэй 8.1-дэхи пунктда заагдаһан дансанууды тушаагаагүй байлга.».

1.6.8. 9-дэхи пунктда: 1.6.8.1. 3-дахи дотор пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3) хэрбээ үргэжэ абahan түрэлхинэй хүмүүжүүлгэдэ түрэлхид, үргэжэ абтаһан ба үргэжэ абahan хүүгэды оруулалсан, гурбанһаа үсөөн үлөө һаань, ушараар:

- а) үхибүүнэй (хүүгэдэй) һаһа баралгаар;

- б) юрэнхы болбосоролой эмхидэ һурадаг арбан зургаан һаһа үхибүүнэй (хүүгэдэй) туйлалтаар - һуралсалаа дүүргэхэ гү, али арбан найман һаһа гүйсэхэ ушарнуудта;

- в) хүсэндөө байгаа хуулийн ёһоор арбан найман һаһа хүрэтэр үхибүүнэй (хүүгэдэй) дүүрэн шадалтай бололго;

- г) гүрэнэй дүүрэн хангалгада үхибүүнэй (хүүгэдэй) байраар;

- д) үхибүү (хүүгэды) харгалзалга (тэдхэлгэ) тогтоолго;

- е) үхибүүндэ (хүүгэдтэ) эрхэ сүлөө хаһалгын хэһээлтэ хэрэглэхэ тухай сүүдэй шийдхэбэрийн хүсэндөө ороходо;

- ж) үргэжэ абahan түрэлхинөө эхэ эсэгын эрхэ хаһажа гү, али эхэ эсэгын эрхэ хизаарлажа.».

1.6.8.2. Арбан хоёрдохи абзацта «болюулагдадаг» гэхэн үгын удаа «РГУ-гай һалбаряар " гэхэн үгэнүүды нэмэхэ».

1.6.9. 10-дахи пунктда:

1.6.9.1. Нэгэдэхи абзацта «в» - «ж» «дотор пунктнуудта» гэхэн үгэнүүды «г» - «ж» гэхэн дотор пунктнуудаар хэлгэхэ.

1.6.9.2. Хоёрдохи абзацта «дахяад хэргээгдэдэг» гэхэн үгэнүүдэй удаа «РГУ-гай һалбари» гэхэн үгэнүүды нэмэхэ.

1.6.10. 11-дэхи пунктда:

1.6.10.1. Нэгэдэхи абзацта «түхэлдэ» гэхэн үгын удаа «гү, али утаһаар» гэхэн үгэнүүды нэмэхэ.

1.6.10.2. Иймэ удхатай абзац нэмэхэ:

«Утаһаар мэдээсэл абаһан баримта РГУ-гай таһаг тусхай сэдхүүлдэ үргэжэ абаһан түрэлхинэй мэдээнүүдые, тэрэнэй утаһанай дугаар, һара үдэр, саг ба мэдээсэлэй удха заалгатайгаар тэмдэглэгдэдэг.»

1.6.11. Удаадахи удхатай 11.1-дэхи пункт нэмэхэ:

«11.1. Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанууд һара бүриин мүнгэн түлбэри болюулха үндэһэнэй элирүүлэгдэһэн үдэрһөө ажалай 2 үдэрэй туршада энээн тухай РГУ-гай һалбарида бэшэгээр дуулгадаг. Үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй эмхинүүд үхибүүнэй (хүүгэдэй) гүрэнэй дүүрэн хангалтада табигдаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада энээн тухай РГУ-гай һалбари дуулгадаг.»

1.7. Тойрогыг тэдхэлгэдэ мүнгэ томилхо ба түлэхэ гурим тухай Дүримдэ:

1.7.1. 1-дэхи пунктда «тойрооной» гэхэн үгын удаа «гү, али харгалзалга доро байгшыг тэдхэлгэдэ мүнгэн» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ.

1.7.2. 2-дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«2. Харгалзалагша (тэдхэгшэ) харгалзалагшыг тэдхэлгэдэ һара бүриин түлбэри тогтоохын тула харгалзалагшын (харгалзалагшын) байдаг газараар харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда (саашадаа - харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан) тушаадаг:

1) тус Дүримэй хабсаргалтын ёһоор харгалзалга доро байгшыг тэдхэлгэдэ һара бүриин мүнгэн түлбэри тогтоохо тухай мэдүүлгэ;

2) паспорт гү, али харгалзалагшын (харгалзалагшын) нюур үнэмшэлһэн ондоо данса;

Харгалзалагшын (харгалзалагшын) нэрэ дээрэ Оросой Холбоото Уласай Эрхэтэнэй кодексын 45-дахи бүлэгэй ёһоор харгалзалагшын (харгалзалагшын) нээһэн амяараа нэрлэгдэһэн тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд, тэрээгээр ашаг олзо абагша харгалзалагшын (харгалзалагшын) нэрэ дээрэ. Дансанууд эхэ бэшэгүүдтэнь гү, али буулгабаринуудтань тушаагадаг. Хэрбээ буулгабаринууд хуулигаар үнэмшэлэгдөөгүй байгаа һаа, дансануудай буулгабаринууд эхэ бэшэгүүдыень харуулалгатайгаар үгтэдэг. Баримта бэшэгүүдэй буулгабаринууд эхэ бэшэгүүдтэйнжэшэгдэдэг, эхэ бэшэгүүдынжэ мэдүүлгэ баригшада бусаагадаг.

Харгалзуулагшын (харгалзалагшын) Оросой Холбоото Уласай ондоо нютаг можодо заагдаһан түлбэрийн болюулагдаһан үдэр заалгатайгаар харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай гү, али хүн зоние нийгэмэй талаар хамгаалгын зургаанай харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай (харгалзалагшын) оросой холбоото Уласай ондоо нютаг можоһоо харгалзалагшатай (харгалзалагшын) нүүхэдэ) һара бүриин түлбэрийн болюулагдаһан тухай тайлбари данса өөрынгөө үүсхэлээр үгөөгүй һаань, харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан холбоото уласай хуулийн ба Буряад Уласай хуулийн ёһоор албан зургаанууд хоорондын мэдээсэлэй

талаар харилсаанай хэмжээндэ абадаг.».

1.7.3. 4-дэхи пунктда:

1.7.3.1. Нэгэдэхи абзацта «хандаһан үдэрһөө литын 10 үдэр» гэхэн үгэнүүдые «эрхэтэнэй хандаһан үдэрэй удаадахи ажалай 1 үдэр» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.7.3.2. Табадахи абзацта «зургаанаар» гэхэн үгэ «эмхи зургаан» гэжэ хэлгэхэ.

1.7.4. 5-дахи пунктда:

1.7.4.1. Гурбадахи абзац удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Харгалзалгын (харууһалалгын) тогтоогдоһон үдэрһөө, тэрэ тоодо уридшалан харууһалалгын (харгалзалгын), харгалзалагшын (харгалзалагшын) хандаһан хараһаа урид арбан хоёр хараһаа дээшэ бэшэ болзорто харгалзалагшын (харгалзалагшын) тэдхэлгэдэ хара бүрийн мүнгэн түлбэри тогтоохын тула харгалзалгын (харууһалагшын) зургаан харгалзалгын (харууһалалгын) хара бүрийн түлбэри түлэдэг.».

1.7.4.2. Удаадахи удхатай абзацаар нэмэхэ:

«Тойрогые тэдхэлгэдэ хара бүрийн мүнгэн түлбэри харгалзалагшада (тэдхэгшэдэ) 18 наһа гүйсэтэрнь, тэрэ тоодо тэрэнэй түрэнэн хара хүрэтэр, тэрэнэй түлбэриие болзорһоо урид болюулжа болохо ушарнуудһаа бэшэндэ тогтоогдодог ба түлэгдэдэг. Харгалзалагшые (харгалзалагшые) тэдхэлгэдэ хара бүрийн мүнгэн түлбэри тогтоохо ушарта заагдаһан түлбэри уридшалан харгалзалгын (харууһалалгын) болюулагдатар тогтоогдодог ба түлэгдэдэг, тэрэнэй түлбэри болюулагдажа болохо ушарнуудһаа бэшэндэ.

Харгалзалагшые (харгалзалагшые) Оросой Холбоото Уласай ондоо нютаг можоһоо Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг шэнэ газарта тойрогшодтой нүүхэдэ, харгалзалагшые (тэдхэгшые) тэдхэлгэдэ хара бүрийн мүнгэн түлбэри оросой холбоото Уласай ондоо нютаг можодо заагдаһан түлбэрийн болюулагдаһан үдэрһөө харууһалагшада (харгалзалагшада) томилогдодог.».

1.7.5. 6 -дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«6. Харгалзалгын ба харууһалалгын эмхи зургаан харгалзалагшын харууһалагшада (харгалзалагшада) хара бүрийн түлбэри тогтоохо тухай шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө ажалай 2 үдэрэй туршада «Хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын түб» гэхэн Улас түрын гүрэнэй эмхи зургаан харгалзалагшын (харгалзалагшын) тойрогойнь ажаһуудаг газараар хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн улас түрын гүрэнэй хангай эмхи зургаанай халбарида (саашадаа - РГУ-гай халбари) харгалзалагшын (харууһалагшын) түрэнэн тухай үнэмшэлгын үнэмшэлэгдэһэн буулгабаринуудые, харгалзалагшын (харууһалагшын) паспортые, харгалзалагшын (харууһалагшын) томилһон тухай, харгалзалагшын (харууһалагшын) тэдхэлгэдэ мүнгэ томилһон тухай, харгалзалагшын (харууһалагшын) хара бүрийн түлбэри түлэхын тула нэрлэгдэһэн тоосооной дансын уялгата мэдээнүүдые хабсаргалтатыйгаар мэдүүлгын

буулгабари..».

1.7.6. 7-дохи пунктда:

1.7.6.1. Нэгэдэхи абзацта «харгалзалагшадай (тэдхэгшэдэй) шэлэһэн урьһаламжын эмхинүүдтэ байһан гү, али нээгдэһэн нюурай тоосооной дансануудта, үгы гэбэл, харгалзалагшые (тэдхэлэгшэдые) шэлэһэн холбоото уласай шууданай хэлхээ холбооной эмхинүүдээр» гэһэн үгэнүүдые «Оросой Холбоото Уласай Эрхэтэнэй кодексын 45-дахи бүлэгэй ёһоор харгалзалагшын (тэдхэгшэдэй) нээһэн амяараа нэрэ зүүһэн тоосооной дансада» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.7.6.2. Хоёрдохт абзац хүсээ буураһанда тоолохо.

1.7.7. Удаадахи удхатай 7.1 - 7.2 пунктнуудаар нэмэхэ:

«7.1. «Харгалзалга гү, али харууһалалга доро байһан хүүгэдые тэдхэлгэдэ һара бүриин мүнгэн түлбэри тухай» гэһэн Буряад Уласай 2005.07.05-ай № 1248-III Хуулийн 2-дохи статьягай 1-дэхи хубяар хараалагдаһан тэрэниие хубилгаха үндэһэнэй бии болоһон үдэрһөө харгалзалгын ба харууһалалгын газарай шийдхэбэрийн үндэһөөр харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ һара бүриин мүнгэн түлбэрийн хэмжээн хубилгагдаг».

7.2. Харгалзалга доро байгшые хангалгада һара бүриин мүнгэн түлбэри Оросой Холбоото Уласай бюджетдэй байгуулгын зохистой бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар болон (гү, али) Оросой Холбоото Уласай нютаг можонуудай бюджетүүдэй гү, али нютагай бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар ажалшадай мэргэжэлнүүдээр, алба хаагшадай тушаалнуудаар мэргэжэлтэ бэлэдхэлэй программануудаар мэргэжэлтэ болбосоролой гол программануудаар бэсэрээ һураха хугасаада Оросой Холбоото Уласай нютаг можонуудай бюджетүүдэй гү, али нютагай бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар тогтооогдодог.

Тус пунктын ёһоор харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай тус пунктын ёһоор харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр тойрогые тэдхэлгэдэ һара бүриин мүнгэ түлэлгэ зогсоогдодог.

Тус пунктын ёһоор зогсоогдоһон харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ һара бүриин мүнгэн түлбэри харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай харгалзалга доро байгшада гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлхээс болиһон үдэрэй удаадахи үдэрһөө шийдхэбэрийн үндэһөөр хэргээгдэдэг.».

1.7.8. 8 - 9 -дэхи пунктнуудые удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«8. Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай шийдхэбэреэр тойробшо тэдхэлгэдэ һара бүриин мүнгэ түлэлгэ болуулагдадаг:

- «Харгалзалга гү, али харууһалалга доро байһан хүүгэдые тэдхэлгэдэ һара бүриин мүнгэн түлбэри тухай» гэһэн Буряад Уласай 2005.07.05 - ай № 1248-III Хуулийн 7-дохи статьягай 5-дахи хубийн 1-10-дахи пунктнуудта заагдаһан үндэһөөр, тойрогойнь анхан ажаһуудаг газарһаа Буряад Уласһаа гадуур саг үргэлжэ ажаһуухаяа гараһан харын удаадахи харын 1-һээ.

9. Харгалзагшад (тэдхэгшэд) заагдаһан эрхэ байдалай бии болоһон

үдэрhөө ажалай 1 үдэрэй туршада харгалзалгын ба харууhалалгын зургаанда ажаhуудаг газараа ба тойрогойнгоо ажаhуудаг газараа хубилгахан тухай бэшэмэл түхэлөөр гү, али утаhаар дуулгаха ёhотой. Утаhаар мэдээсэл абахан баримта харгалзалгын ба харууhалалгын зургаан үргэхэн гэртэхинэй мэдээнүүдые, тэрэнэй утаhанай дугаар, мэдээсэлэй hара үдэр, саг ба удха заалгатайгаар тусхай дансада тэмдэглэдэг.

Буряад Уласай хэмжээндэ харгалзалагшын ба харууhалагшын (харгалзалагшын) ажаhуудаг газараа hэлгэхэн тухай дуулгахан бэшэг абахадаа (саашадаа - дуулгахан бэшэг) тэрэниие абахан үдэрhөө 1 ажалта үдэрэй туршада:

1) харгалзалгын ба харууhалалгын зургаан анханайнь ажаhуудаг газарhаа гарахан үдэрhөө хойшо харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ hара бүриин мүнгэ түлэлгые зогсоохо тухай шийдхэбэри абадаг болон тэрэниие харгалзалгын ба харууhалалгын зургаанда болон РГУ-гай анханайнь ажаhуудаг газарhаа гарахан үдэр ба ажаhуудаг шэнэ газарай хаяг заалгатайгаар анханайнь ажаhуудаг газараар харгалзалгын ба харууhалалгын зургаанда эльгээдэг;

2) харгалзалгын ба харууhалалгын зургаан ажаhуудаг шэнэ газараараа тойрогойнгоо тэдхэлгэдэ hара бүриин мүнгэ түлэлгын хэмжээ заалгатайгаар анханайнь ажаhуудаг газарhаа гарахан үдэрhөө тойрогойнгоо тэдхэлгэдэ hара бүриин мүнгэ түлэлгые hэргээхэ тухай шийдхэбэри абадаг, харин «харгалзалга гү, али харууhалалга доро байхан хүүгэдые тэдхэлгэдэ hара бүриин мүнгэн түлбэри тухай» гэхэн Буряад Уласай 2005.07.05-ай № 1248-III Хуулийн 2-дохи статьягай 1-дэхи хубяар хараалагдахан үндэхэнэй байбал, тэрэниие хубилгаха үндэхэнэй бии болоhон үдэрhөө (анханайнь ажаhуудаг газарhаа гарахан үдэрhөө) харгалзалга доро байхан хүүгэдые тэдхэлгэдэ hара бүриин мүнгэн түлбэрийн хэмжээе хубилгаха тухай шийдхэбэри абажа, заагдахан шийдхэбэриие (-нүүдые) тойрогойнь шэнэ байдаг газараар РГУ-гай hалбарида эльгээдэг.

Тус пунктын 1-дэхи дотор пунктда заагдахан шийдхэбэри абахан үдэрhөө ажалай 1 үдэрэй туршада анханайнь ажаhуудаг газараар ргу-гай hалбари анханайнь ажаhуудаг газарhаа гарахан үдэрhөө хойшо анханайнь ажаhуудаг газараар харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ hара бүриин мүнгэ түлэлгые зогсоодог.

Тус пунктын 2-дохи дотор пунктда заагдахан шийдхэбэри(-нүүд) үдэрhөө ажалай 1 үдэрэй туршада харгалзалга доро байгшын шэнэ ажаhуудаг газараар РГУ-гай hалбари анханайнгаа ажаhуудаг газарhаа гарахан үдэрhөө хойшо ажаhуудаг шэнэ газараараа тойрогшодые тэдхэлгэдэ hара бүриин мүнгэн түлбэриие заагдахан шийдхэбэреэр (-нүүдээр) тодорхойлогдоhон хэмжээгээр дахин түлэдэг.».

1.7.9. Удаадахи удхатай 9.1 пунктаар нэмэхэ:

«9.1 Хэрбээ 15-хаа 18 наhа хүрэтэр тойрог мэргэжэлтэ болбосоролой эмхидэ ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхидэ харгалзалагшад (тэдхэгшэд) жэл бүхэндэ сентябрийн 5 болотор

харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда мэргэжэлтэ болбосоролой эмхиин ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхиин тойрог тус эмхидэ һурадаг ба гүрэнэй дүүрэн хангалтада байдаг (байдаггүй) тухай тайлбари данса тушааха ёһотой.

Харгалзалагшын (харгалзалагшын) сентябриин 5 болотор болзорто тус пунктн нэгэдэхи абзацта заагдаһан тайлбари данса тушаагаагүй ушарта харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанууд сентябриин 10 болотор юрэнхы болбосоролой эмхинүүдтэ 15-һаа 18 наһа хүрэтэр харгалзалга доро байгшадые һургалга тухай мэдээнүүдые абадаг.

15-һаа 18 наһа хүрэтэр тойрогойхид юрэнхы болбосоролой эмхидэ һурадаггүй гэхэн мэдээнүүдые абахадаа, харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан байгша оной сентябриин 15 болотор харгалзалагшаһаа (харгалзалагшаһаа) гү, али мэргэжэлтэ болбосоролой эмхиһээ ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхиһээ харгалзалагшаһаа (харгалзалагшаһаа) гү, али мэргэжэлтэ болбосоролой эмхиһээ ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхидэ тойрогойе һургалга ба тэрэниие гүрэнэй дүүрэн хангалтада байлга (байлгагүй) тухай тайлбари данса абадаг.

Оросой Холбоото Уласай бюджетэй байгуулгын зохистой бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар болон (гү, али) хүдэлмэришэдэй мэргэжэлнүүдээр, алба хаагшадай тушаалнуудаар Мэргэжэлтэ бэлэдхэлэй программнуудаар Оросой Холбоото Уласай нютаг можонуудай бюджетүүдэй гү, али нютагай бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар мэргэжэлтэ болбосоролой гол программнуудаар бэеэрээ һураха хугасаада тойрогые гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан тухай мэдээнүүдые абахадаа:

1) харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан заагдаһан мэдээнүүдые абаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан харгалзалга доро байгшые гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан үдэрһөө тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгые зогсоохо тухай шийдхэбэри абадаг ба тэрэниие РГУ-гай һалбарида эльгээдэг;

2) РГУ-гай һалбари харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгые зогсоохо тухай шийдхэбэри абаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада харгалзалагшада (тэдхэгшэдэ) тус түлбэри тойрогойхиие гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан үдэрһөө зогсоодог.

Харгалзалагшын (харууһалагшын) харгалзалагшын (харууһалагшын) харгалзалагшын (харууһалагшын) байдаг газараар харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда харгалзалагшатай (харууһалагшатай) (харгалзалагшын (харууһалагшын) амьараа ажаһуудаг һаань - харгалзалагшын (тэдхэгшын) харгалзалагшын (харууһалагшын) харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда бүридхэлдэ абтаһан газараарнь) харгалзалагшын (харууһалагшын) байлгалгада мүнгэ түлэлгые дахин эхилхэ тухай мэдүүлгэ харгалзалагшын ба харууһалагшын зургаанда гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлэлгые болюулһые баталһан данса хабсаргалтатайгаар тушаадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр

харгалзалагшада (тэдхэгшэдэ) харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлхээ болиһон үдэрэй удаадахи үдэрһөө, зүгөөр харгалзалагшын (тэдхэгшын) харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлхээ болиһониие баталһан данса хабсарган, харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда мүнгэ түлэлгые дахин эхилхэ тухай мэдүүлгын үгтэһэн һараһаа дээшэ бэшэ болзорто мүнгэн түлбэри дахин түлэгдэдэг.

Оросой Холбоото Уласай хууляар хараалагдаһан үндэһөөр харгалзалга (тэдхэлгэ) болюулха хойшолонтой ушар байдалай харгалзалга (тэдхэлгэ) тэдхэлгэдэ мүнгэнэй түлбэри һэргээхэ тухай мэдүүлгэ үгтэһэн үдэртэ харгалзалагшые тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри дахин эхилдэггүй.

Харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри һэргээхэ гү, али дахин эхилхээ арсаха тухай шийдхэбэриие харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри һэргээхэ тухай мэдүүлгэ үгтэһэн үдэрһөө ажалай 5 үдэрэй туршада харгалзалга ба харууһалалгын зургаан харгалзалга доро байгшые бүримүһэн гүрэнэй хангалга үзүүлхээ болиһон баримта бэшэг хабсарган абадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгые дахин һэргээхэ тухай шийдхэбэридэ заагдаһан түлбэрийн дахин һэргээгдэһэн үдэр заагадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгые дахин эхилхээ арсаха тухай шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө ажалай 3 үдэрэй туршада харгалзалагшада (тэдхэгшэдэ) арсаһан шалтагануудые заалгатайгаар дуулгадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри һэргээхэ тухай шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада тэрэниие РГУ-гай һалбаридэ эльгээдэг заагдаһан шийдхэбэри абтаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада харгалзалагшада (харгалзалагшада) харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри дахин түлэдэг.».

1.7.10. 10-дахи пунктда:

1.7.10.1. Нэгэдэхи абзацта «ажалай 2 үдэрэй туршада» гэхэн үгэнүүдые «ажалай 1 үдэрэй туршада» гэжэ һэлгэхэ».

1.7.10.2. Хоёрдохи абзацта «заагадаг» гэхэн үгын удаа «болюулагдаһан үдэр ба» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ.

1.7.10.3. Гурбадахи абзацта «ажалай 2 үдэрэй туршада» гэхэн үгэнүүдые «ажалай 1 үдэрэй туршада » гэжэ һэлгэхэ.

1.7.10.4. Дүрбэдэхи абзацые хүсээ буураһанда тоолохо.

1.7.11. Удаадахи удхатай 10.1-дэхи пункт нэмэхэ:

«10.1. РГУ-гай һалбаринууд албан зургаанууд хоорондын харилсаанай гуримаар харгалзалагшын (харгалзалагшын), үгы гэбэл

харгалзалагшын наһа бараһан тухай мэдээнүүдые абадаг.

Үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй эмхинүүд харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан болон РГУ-гай һалбари гүрэнэй дүүрэн хангалтада тойрогойнгоо байрлаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада энээн тухай дуулгадаг.

Буряад Уласай мэргэжэлтэ болбосоролой эмхинүүд уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар болон (гү, али) хүдэлмэришэдэй мэргэжэлнүүдээр, алба хаагшадай тушаалнуудаар мэргэжэлтэ бэлэдхэлэй программнуудаар мэргэжэлтэ болбосоролой гол программнуудаар бэеэрээ һураха хугасаада гүрэнэй дүүрэн хангалтада тойрогойнгоо ороһон үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада Уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар РГУ-да энээн тухай дуулгадаг, тэрэнь ажалай 1 үдэрэй туршада заагдаһан мэдээнүүдые тойрогойнгоо ажаһуудаг газараар ргу-гай һалбариды эльгээдэг.

Харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ һара бүрийн мүнгэ түлэлгы болуулха гү, али зогсоохо ушарнуудай бии болоһон тухай мэдээнүүдые абахадаа, РГУ-гай һалбари харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ һара бүрийн мүнгэ түлэлгы зогсоодог болон энээн тухай харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан дуулгадаг. Харгалзагын ба харууһалалгын зургаан заагдаһан мэдээнүүдые РГУ-гай һалбаринуудһаа абаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада:

1) тогтоолой(захирамжын) түхэлөөр удаадахи шийдхэбэринүүдэй нэгы абадаг: - «харгалзалга гү, али харууһалалга доро байһан хүүгэдые тэдхэлгэдэ мүнгэн саг бүхэндэ түлбэри тухай» гэхэн 2005.07.05-ай № 1248-III Буряад Уласай Хуулийн 7-дохи статьягай 5-дахи хубида заагдаһан ушарнуудай бии һаа, харгалзалга доро байгшадые тэдхэлгэдэ мүнгэн һара бүрийн түлбэри болуулха тухай;

- «харгалзалга гү, али харууһалалга доро байһан хүүгэдые тэдхэлгэдэ һара бүрийн мүнгэн түлбэри тухай» гэхэн Буряад Уласай 2005.07.05-ай № 1248-III Хуулийн 7-дохи статьягай 9-дэхи хубида заагдаһан ушарнуудай бии һаа, харгалзалга доро байһан хүүгэдые тэдхэлгэдэ һара бүрийн мүнгэн түлбэри тогтоохо тухай;

- дүүрэн тэдхэлгэдэ һара бүрийн мүнгэ түлэлгы болуулха гү, али зогсоохо ушарнуудай үгы һаань, дүрэн тэдхэлгэдэ һара бүрийн мүнгэ түлэлгы дахин эхилхэ тухай;

2) заагдаһан шийдхэбэри РГУ-гай һалбариды эльгээдэг;

3) харгалзалагшада (харгалзалагшада) һара бүрийн мүнгэн түлбэри тойрогойнь тэдхэлгэдэ зогсоохо гү, али болуулха шалтагаанууды заалгатай дуулгаһан бэшэг бэшэмэл түхэлөөр эльгээдэг.».

1.7.12. 11-дэхи пунктда:

1.7.12.1. Нэгэдэхи абзацта «хандаха эрхэтэй» гэхэн үгэнүүды «жэл бүри сентябрийн 1-һээ 15 болотор хандаха эрхэтэй» гэжэ үгэнүүды хэлгэхэ.

1.7.12.2. Хоёрдохи абзац иигэжэ бэшэхэ: «Юрэнхы болбосоролой эмхидэ бэеэрээ һураха түхэлөөр һурадаг 18 наһа гүйсэһэн тойрогойхиды

тэдхэлгэдэ мүнгэнэй түлбэри тойрогойхидой 18 наһа гүйсэхэн нарын удаадахи наһаа удаадахи хуралсалай жэлэй сентябрийн 1 болотор, зүгөөр юрэнхы болбосоролой эмхиин анханай харгалзалагшадай түгэсэтэр ба 23 наһа гүйсэтэрнь бэшэ зандаа үлэдэг.».

1.7.12.3. Гурбадахи абзац удаадахи удхатайгаар бэшэхэ:

«Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгые зандань үлөөхэ тухай гү, али хуралсалаа үргэлжэлүүлхэ тухай юрэнхы болбосоролой эмхиин мэдүүлгэ ба тайлбари данса абаһан үдэрһөө ажалай 10 үдэрэй туршада тэдэниие хадагалхаяа арсаха тухай шийдхэбэри абадаг.».

1.7.12.4. Долоодохи абзац удаадахи удхатайгаар бэшэхэ:

«3) хуралсалаа үргэлжэлүүлхэ тухай юрэнхы болбосоролой эмхиин тайлбари данса тушаагаагүй байлга гү, али үнэн зүб бэшэ мэдээнүүдые тушаалга;».

1.7.12.5. Арбан нэгэдэхи абзацта «үнэлэгдэхэн тайлбари дансын» гэхэн үгэнүүдые «гэршэ саарһанай үнэлэгдэхэн буулгабари» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.7.12.6. Арбан хоёрдохи ба арбан гурбадахи абзацуудые удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгые зандань үлөөхэ тухай шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө ажалай 2 үдэрэй туршада заагдаһан шийдхэбэрийн буулгабариие РГУ-гай халбарида хуралсалай үргэлжүүлгэ тухай юрэнхы болбосоролой эмхиин тайлбари дансын буулгабарийн хабсаргалтатайгаар эльгээдэг.

РГУ-гай халбари тойроһон газарай тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри ба хуралсалаа үргэлжэлүүлхэ тухай юрэнхы болбосоролой эмхиин тайлбари данса зандань үлөөхэ тухай шийдхэбэрийн буулгабаринуудые абахадаа, юрэнхы болбосоролой эмхидэ бэээрээ байха түхэлөөр хурадаг 18 наһа хүсэхэн тойробшо тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри бээлүүлдэг.».

1.7.13. 12 -дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«12. Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай тус Дүримэй ёһоор РГУ-гай халбаринуудта эльгээхэн дансануудай буулгабаринууд харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай бүрин этигэмжэтэ мэргэжэлтэнээр үнэлэгдэхэ болон тамгаар баталагдаха ёһотой.».

1.7.14. 13-дахи пунктда «уласай бюджетэй мүнгэ харууһалагшын (харгалзалагшын) зорилгото ашаглалгын түлөө» гэхэн үгэнүүдые «холбоото уласай хуулийн ёһоор бүрин этигэмжынгээ хэм соо харгалзалга доро байгшые тэдхэлгэдэ һара бүрийн мүнгэ гаргашалгын түлөө» гэжэ хэлгэхэ.

1.7.15. 14-дэхи пунктда «томилолгын,» гэхэн үгын удаа «тогтоод гэлгын, хэргээлгын,» гэхэн үгэнүүдые нэмэхэ.

1.7.16. 15-дахи пунктда «болюулалгын» гэхэн үгын удаа, «тогтоод гэлгын гү, али дахяад хэргээлгын эһэн үгэнүүдые нэмэхэ, томилолго тухай» гэхэн үгэнүүдэй удаа «тогтоод гэлгэ, дахин хэргээлгэ» гэхэн

үгэнүүдые нэмэхэ,».

1.7.17. 16-дахи пунктда «харгалзалагшын (тэдхэгшын) талаһаа үнэн сэхэ бэшэ гү, али тоололгын алдуугай бии хаань, харгалзалагшын (харууһалагшын) талаһаа үлүү ехэ хэмжээндэ тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэһэн баримтын» гэхэн үгэнүүдые «харгалзалагшын (харууһалагшын) талаһаа үлүү ехэ хэмжээндэ мүнгэ түлэһэн баримтын» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.7.18. Тус тогтоолой 2-дохи хабсаргалтын ёһоор хабсаргалта нэмэхэ.

1.8. Үншэн ба түрэлхидэй тэдхэлгэгүй үлэһэн хүүгэдэй тооһоо нюурнуудта нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри үгэлгын Гурим тухай Дүримдэ:

1.8.1. 3-дахи пункттын нэгэдэхи абзац удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3. Нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри абахын тула сэрэгэй албанһаа нөөсэдэ табигдаһан ушарһаа нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри абаха эрхэтэй үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй тооһоо нюур, мүн тэрэнэй түрүүшын үхибүүнэй түрэхэдэ, үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй тооһоо нюурнуудай бүлэгтэ ородог эхэ (саашадаа - эрхэтэн гү, али мэдүүлгэ баригша) «Хүн зониие ниигэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн Улас түрын гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн улас түрын гүрэнэй хангай эмхи зургаанай ажаһуудаг газараараа гү, али байдаг газараараа (саашадаа - РГУ-гай халбари) сэхэ өөрөө, үгы гэбэл «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые урид табиха талаар Буряд Уласай олон үүргэтэ түб» гэхэн гүрэнэй бюджетэй эмхи зургаанаар (саашадаа - МФЦ) хубаалгада, үгы гэбэл хэлхээ холбоогоор нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри үгэхэ тухай мэдүүлгэ (саашадаа-мүнгэн түлбэри) эльгээдэг - мэдүүлгэ) тус Дүримэй 3.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудые хабсаргалтаар.

Мэдүүлгэ баригша оросой холбоото уласай хуулийн ёһоор мэдүүлгэ соо заагдаһан дансануудай (мэдээнүүдэй) дүүрэн бэшэ ба үнэн зүб бэшэ байһанай түлөө харюусалга даадаг.».

1.8.2. Удаадахи удхатай 3.1 - 3.2-дохи пунктнуудые нэмэхэ:

«3.1. Эрхэтэн мэдүүлгэдэ удаадахи дансануудые хабсардаг:

1) мэдүүлгэ баригшын нюур үнэмшэлһэн дансын буулгабари;
2) түрэлхидэй харгалзалгын хуулийн наһа гүйсөөгүй наһанда гээгдэһые баталһан дансануудай буулгабаринууд;

3) сэрэгэй биледэй буулгабари - сэрэгэй албанһаа нөөсэ руу табигдахадаа, нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри үгэхын тула, үгы гэбэл, үхибүүнэй түрэхэн үнэмшэлгын буулгабари - эжынэртэ тэдэнэй түрэхэн түрүүшын үхибүүндэ нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри үгэхын тула;

4) урьһаламжын эмхидэ нээгдэһэн эрхэтэнэй банкын тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд.

Нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри үгэхын түлөө хандахада, РГУ-гай халбарид гү, али МФЦ-гээр тус пунктда заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар буулгабаринуудай үнэмшэлэгдөөгүй хаань, эхэ бэшэгүүдыеень харуулан тушаагдадаг.

Буулгабаринууд эхэ бэшэгүүдтэйнэ зэргэсүүлэн шалгагдадаг, эхэ бэшэгүүдынэ мэдүүлгэ баригшада бусаагдадаг. Тус пунктда заагдаһан мэдүүлгэ ба дансануудые шууданаар эльгээхэдэ, заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэхэ ёһотой.

3.2. Тус Дүримэй 3.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудта мэдүүлгэ баригша мэдүүлгэ баригшын ажаһуудаг гү, али байдаг газараар бүридхэлдэ абтаһан тухай Оросой Холбоото Уласай дотоодын хэрэгүүдэй яаманай газар дэбисхэрэй халбаринуудай мэдээнүүдые тушааха эрхэтэй.

Тус пунктда заагдаһан баримта бэшэгүүдые РГУ-гай халбари мэдүүлгэ баригшын өөрын үүсхэлээр үзүүлээгүй ушарта Оросой Холбоото Уласай хууляар тогтоогдоһон болзорто эридэг.».

1.8.3. 4-дэхи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«4. Мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансанууд (тэдэнэй буулгабаринууд) эрхэтэнэй хандаһан үдэртэ бүридхэлдэ абтадаг. Эрхэтэнэй хандаһан үдэр гэжэ тоологдодог гэбэл: нюураараа хандахада – РГУ-гай халбариин гү, али МФЦ-гэй бүрин этигэмжэтэ нюурай мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) шууданаар эльгээхэдэ-ргу-гай халбарида ороһон үдэр.

РГУ-гай халбарида гү, али МФЦ-дэ нюураараа хандахадаа, мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) тус Дүримэй 3-дахи пунктын ёһоор тэдэнэй тоолбори ба абаһан һара үдэрыень заалгатайгаар мэдүүлгэ баригшада РГУ-гай халбари гү, али МФЦ-гэй мэдүүлгэ баригшада мэдүүлгэ ба дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) абаһан үдэртөө үгэдэг.

Тус Дүримэй 3-дахи пунктын ёһоор тэрэнэй баталан абаһан мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай халбарида дамжуулха гурим ба болзор «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлэлгыг эмхидхэлгэ тухай» гэхэн холбоото уласай 2010.07.27-ой № 210-ФЗ хуулийн ёһоор баталагдаһан Олон үүргэтэ түб ба «Хүн зониие нийгэмэй талаар дэмжэлгын түб» гэхэн Улас түрын Гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн улас түрын гүрэнэй һангай эмхи зургаануудай хоорондо харилсалга тухай хэлсээгээр тодорхойлогдодог. Гэхэтэй хамта, тус пунктын ёһоор тэрэнэй абаһан мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай халбарида дамжуулха болзор тэдэниие абаһан үдэрһөө ажалай 2 үдэрһөө ехэ байха ёһогүй.

Нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри үгэхэ тухай гү, али нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри үгэхээ арсаха тухай шийдхэбэриие РГУ-гай халбари эрхэтэнэй нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри тогтоохын тула хандаһан үдэрһөө 10 ажалта үдэрэй туршада абадаг.».

1.8.4. 5-дахи пунктда удаадахи удхатай 3-дахи, 4-дэхи дотор пунктнуудые нэмэхэ:

« 3) тус Дүримэй 3.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудые тушаагаагүй байлга гү, али хүсэд бэшээр тушаалга;

4) тус Дүримэй 6-дахи пунктда заагдаһан нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри тогтоохо тухай хандалгын болзорой дүүрэлгэ.».».

1.8.5. 6-дахи пункт удаадахи удхатай абзацуудаар нэмэхэ:

«Сэрэгэй албанһаа нөөсэдэ табигдаһанһаа уламжалан, нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри абаха эрхэтэй аад, заагдаһан түлбэри 23 наһа хүрэтэр абаагүй үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй тооһоо нюурта нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри сэрэгэй албанһаа нөөсэдэ табигдаһан үдэрһөө гурбан жэлэй туршада тус түлбэри тогтоохын тула эрхэтэнэй хандаһан ушарта үгтэдэг.

Түрүүшын үхибүүнэй түрэхэдэ, нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри абаха эрхэтэй аад, заагдаһан түлбэри 23 наһа хүрэтэр абаагүй үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэй харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй тооһоо нюурнуудай бүлэгтэ ородог эхын нэгэ удаагай мүнгэн түлбэри тус түлбэри тогтоохын тула тэрэнэй түрүүшын үхибүүнэй түрэхөөр гурбан жэлэй туршада хандаһан ушарта үгтэдэг.».».

1.9. Буряад Уласай дэбисхэртэ үншэн ба түрэлхидэй тэдхэлгэгүй үлэһэн хүүгэдые үргэжэ абаһан эрхэтэдтэ нэгэ удаагай тэдхэмжэ мүнгэ тодолхо, түлэхэ ба бусааха гурим тухай Дүримдэ:

1.9.1. Пункт 2-дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«2. Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ 2011 оной январин 1-эй һүүлээр үншэн хүүгэдые ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдые үргэжэ абаһан (үргэжэ абаһан) Оросой Холбоото Уласай эрхэтэн (саашадаа - эрхэтэн гү, али мэдүүлгэ баригша) «Хүн зоние нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн Улас Түрын гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн уласай гүрэнэй һангай эмхи зургаанай һалбарида ажаһуудаг газараараа гү, али байдаг газараараа (саашадаа - эрхэтэн гү, али мэдүүлгэ баригша) нэгэ удаагай тэдхэмжэ мүнгэ абахын тула хандадаг - РГУ-гай дотор эмхи), харин үргэжэ абагшадай ба үргэжэ абагшадай Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ ажаһуудаггүй аад, үхибүүнэй Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ үргэжэ абтаһан байгаа һаань - Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ үргэжэ абагшадай гү, али үргэжэ абагшадай ажаһуудаг һүүлшын газараар РГУ-гай дотор эмхидэ нэгэ удаагай тэдхэмжэ мүнгэ үгэхэ тухай мэдүүлгэтэйгээр (саашадаа-мэдүүлгэ) удаадахи аргуудай нэгээр:

1) РГУ-гай һалбарида гү, али «Гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлхэ талаар Буряад Уласай олон үүргэтэ түб» гэхэн гүрэнэй бюджетэй эмхи зургаанаар (саашадаа - МФЦ) нюураараа хандаха аргаар;

2) Холбоото уласай шууданай хэлхээ холбооной эмхинүүдээр. Мэдүүлгэ баригша Оросой Холбоото Уласай хуули тогтоолгын ёһоор мэдүүлгэ соо заагдаһан дансануудай (мэдээнүүдэй) дүүрэн бэшэ ба үнэн зүб бэшэ байһанай түлөө харюусалга даадаг.».».

1.9.2. Удаадахи удхатай 2.1 - 2.2-дохи пунктнуудые нэмэхэ:

«2.1. Эрхэтэн мэдүүлгэдэ удаадахи дансануудые хабсардаг:

1) мэдүүлгэ баригшын нюур үнэмшэлһэн дансын буулгабари;

2) сүүдэй шийдхэбэрийн хүсэндөө ороhon тухай тэмдэгтэй үхибүү үргэжэ абалга (үргэжэ абалга) тогтоохо тухай сүүдэй шийдхэбэрийн буулгабари;

3) урьһаламжын эмхидэ нээгдэһэн эрхэтэнэй банкын тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд.

РГУ-гай халбарида гү, али МФЦ-гээр нэгэ удаагай тэдхэмжэ мүнгэ үгэлгэдэ хандахада, тус пунктда заагдаһан баримта бэшэгүүдэй буулгабаринууд буулгабаринуудай хууляар тогтоогдоһон гуримаар гэршэлэгдээгүй һаань, эхэ бэшэгүүдыень үзүүлэлгэтэйгээр үзүүлэгдэдэг. Буулгабаринууд эхэ бэшэгүүдтэйнэ зэргэсүүлэн шалгагдадаг, эхэ бэшэгүүдынь мэдүүлгэ баригшада бусаагдадаг. Тус пунктда заагдаһан мэдүүлгэ ба дансанууды шууданаар эльгээхэдэ, заагдаһан дансануудай буулгабаринууд хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэхэ ёһотой.

2.2. Тус Дүримэй 2.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудта мэдүүлгэ баригша нэмэжэ тушааха эрхэтэй:

1) үхибүү үргэжэ абагшадай нэгэнтэй суг ажаһуудаг тухай харгалзалгын ба харууһалалгын зургаануудай мэдээнүүд;

2) үргэжэ абтаһан (үргэжэ абтаһан)үхибүүнэй (хүүгэдэй) түрэн тухай мэдээнүүд;

3) үхибүү (хүүгэдые) үргэжэ абалга (үргэжэ абалга) сүүдэй шийдхэбэреэр болноулагдаагүй, сүүдэй шийдхэбэреэр үргэжэ абагшын (үргэжэ абагшадай) гэмээр болоһон үргэжэ абтаһан (үргэжэ абтаһан) үхибүүнэй (хүүгэдэй) һаһа бараһан ушар тогтоогдоогүй, үргэжэ абтаһан (үргэжэ абтаһан) үхибүүн (хүүгэд) үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй эмхидэ үргэжэ абагша (үргэжэ абагшад) оруулагдаагүй гэһэн харгалзалгын ба харууһалалгын зургаануудай мэдээнүүд.

Хэрбээ мэдүүлгэ баригшын өөрынгөө үүсхэлээр тушаагаагүй байгаа һаань, тус пунктда заагдаһан дансанууды РГУ-гай халбари Оросой Холбоото Уласай хууляар тогтоогдоһон болзорто эридэг.».

1.9.3. 3-дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3. Мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансанууд (тэдэнэй буулгабаринууд) эрхэтэнэй хандаһан үдэртэ бүридхэлдэ абтадаг. Эрхэтэнэй хандаһан үдэр гэжэ тоологдодог гэбэл: нюураараа хандахада - РГУ-гай халбариин гү, али МФЦ-гэй бүрин этигэмжэтэ нюурай мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансанууды (тэдэнэй буулгабаринууды) шууданаар эльгээхэдэ РГУ-гай халбарида ороһон үдэр.

РГУ-гай халбарида гү, али МФЦ-дэ нюураараа хандахадаа, мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансанууды (тэдэнэй буулгабаринууды) тус Дүримэй 2-дохи пунктын ёһоор тэдэнэй тоолбори ба абаһан һара үдэр заалгатайгаар мэдүүлгэ баригшада РГУ-гай халбари гү, али МФЦ-гэй мэдүүлгэ баригшада мэдүүлгэ ба дансанууды тушаан абаһан үдэр саарһан дээрэ үгэдэг.

Тус Дүримэй 2-дохи пунктын ёһоор тэрэнэй баталан абаһан мэдүүлгэ

ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай һалбарида дамжуулха гурим ба болзор «гүрэнэй ба нютагай засагай туһа хангамжануудые үзүүлэлгыг эмхидхэлгэ тухай «гэһэн 2010 оной июлийн 27-ой 210-ФЗ дугаарай холбоото уласай хуулийн ёһоор баталагдаһан олон үүргэтэ түб ба «Хүн зонииг нийгэмэй талаар Дэмжэлгын Түб гэһэн Улас түрын Гүрэнэй эмхи зургаан» гэһэн улас түрын гүрэнэй һангай эмхи зургаанай хоорондо харилсаата ажал тухай хэлсээгээр тодорхойлогдодог. Гэхэтэй хамта, тус пунктын ёһоор тэрэнэй абаһан мэдүүлгэ ба тэрээндэ хабсаргагдаһан дансануудые (тэдэнэй буулгабаринуудые) РГУ-гай һалбарида дамжуулха болзор тэдэнийг абаһан үдэрһөө ажалтай 2 үдэрһөө ехэ байха ёһогүй.

Нэгэ удаагай тэдхэмжэ мүнгэ үгэхэ тухай гү, али нэгэ удаагай тэдхэмжэ мүнгэ үгэхээ арсаха тухай шийдхэбэриг РГУ-гай һалбари эрхэтэнэй нэгэ удаагай тэдхэмжэ мүнгэ томилхын тула хандаһан үдэрһөө 10 ажалта үдэрэй туршада абадаг.».

1.9.4. 4-дэхи пунктда удаадахи удхатай 3-дахи дотор пункт нэмэхэ:

«3) Тус Дүримэй 2.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудые тушаагаагүй байлга гү, али хүсэд бэшээр тушаалга.».

1.10. Үргэжэ абаһан гэр бүлэнүүдтэ үхибүү (хүүгэдыг) тэдхэлгэдэ үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулга ба мүнгэ түлэлгэ эмхидхэхэ тухай Дүримдэ:

1.10.1. 1-дэхи пунктда «үргэжэ абаһан гэр бүлэнүүдтэ үхибүүнэй (хүүгэдэй)» гэһэн үгэнүүдыг «үргэжэ абаһан үхибүүнэй (хүүгэдэй)» гэжэ үгэнүүдээр һэлгэхэ.

1.10.2. 2-дохи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«2. Үргэжэ абаһан гэр бүлэ харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай ба үргэжэ абаһан түрэлхидэй (түрэлхидэй) хоорондо тодорхой болзорто баталагдаһан үргэжэ абаһан гэр бүлэ тухай хэлсээгээр бөөлүүлэгдэдэг үхибүү гү, али хүүгэдыг харгалзалга гү, али харууһалалга гэжэ тоологдодог.

Үргэһэн үхибүү (хүүгэдыг) тэдхэлгэдэ урмашуулга ба мүнгэ абаха эрхэтэй үргэһэн түрэлхидэй нэгэн. Үргэжэ абаһан түрэлхин хуулийн һаһа гүйсөөгүй эрхэтэнэй ажаһуудаг газараар харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай харгалзалагыг (тэдхэгшыг) тэхэрюулэн бусаалгын үндэһөөр томилхо тухай шийдхэбэри абаһан үдэрһөө 3 ажалта үдэрэй туршада харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда тушаадаг:

1) үргэжэ абаһан гэр бүлэ тухай хэлсээ баталха, үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулга түлэхэ, үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдыг) байлгалгада мүнгэ тогтоохо ба түлэхэ тухай тус Дүримэй 2-дохи хабсаргалтада зохистой түхэлөөр мэдүүлгэ;

2) үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулга абахын тула урьһаламжын эмхидэ үргэжэ абаһан түрэлхидэй нээһэн тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд;

3) үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдыг) байлгалгада мүнгэ абахын тула

үргэжэ абаһан түрэлхинэй, ашаг олзын абалганай-үргэжэ абаһан үхибүүнэй (хүүгэдэй) нэрэ дээрэ оросой Холбоото Уласай эрхэтэнэй кодексын 45-дахи бүлэгэй ёһоор үргэжэ абаһан түрэлхинэй нээһэн амяараа нэрэ зүүһэн тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд;

4) үргэжэ абаһан түрэлхинэй татабари түлэгшын танюулгын дугаар;

5) үргэжэ абаһан түрэлхинэй хубиин нюурай тоосооной дансын даадхалай дугаар.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан үргэжэ абаһан түрэлхинэй заагдаһан дансануудые тушааһан үдэрэй удаадахи 1 ажалта үдэрэй туршада үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулгын эрхэ, болзор ба хэмжээ, үргэжэ абаһан үхибүүн бүхэниие үргэжэ абаһан гэр бүлэдэ байлгаха мүнгэ тодорхойлдог (саашадаа - үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэн) хүмүүжүүлгэдэ абтаһан үргэжэ абаһан хүүгэдэй тооһоо уламжалан, үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ томилхо тухай шийдхэбэри абадаг ба байгша хуулиин эрилтэнүүдэй ёһоор харгалзалга доро байдаг ба үргэжэ абаһан түрэлхинэй байдаг газараар үргэжэ абаһан гэр бүлэ тухай хэлсээ баталдаг.

Үргэһэн хүүгэдые хүмүүжүүлгэдэ абаһан тооһоо уламжалан, үргэһэн үхибүүн бүхэниие байлгалгада үргэһэн түрэлхидтэ ба мүнгэ урмашуулгын хэмжээн буряад уласай хуулиин ёһоор хэлсээгээр тодорхойлогдодог.

Тус Дүримэй 1-дэхи хабсаргалтада зохистой түхэлөөр харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан, үргэжэ абаһан түрэлхин хэлсээ баталдаг. Үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулга, үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) хангалгада мүнгэ түлэлгэ «Хүн зониие нийгэмэй талаар дэмжэлгын Түб» гэхэн Улас Түрын Гүрэнэй эмхи зургаан» гэхэн улас түрын гүрэнэй һангай эмхи зургаан (саашадаа - РГУ) бэелүүлдэг).

1.10.3. Удаадахи удхатай 2.1 пунктаар нэмэхэ:

«2.1. Хэлсээ баталһан үдэр харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан үргэһэн үхибүүнэй (хүүгэдэй) ба үргэжэ абаһан түрэлхидэй ажаһуудаг газараар РГУ-гай һалбариде дахуул бэшэг, хубиин мэдээнүүдые согсолхо зүбшөөл ба хүсэндөө байгаа хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэһэн удаадахи дансануудай буулгабаринуудые хабсарган, тус хэлсээ тушаадаг:

1) үргэжэ абаһан гэр бүлэ тухай хэлсээ баталха, үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулга түлэхэ, үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ тогтоохо ба түлэхэ тухай мэдүүлгын буулгабари тус Дүримэй 2-дохи хабсаргалтада зохистой түхэлөөр;

2) паспорт гү, али үргэжэ абаһан гэртэхинэй нюур гэршэлһэн ондоо данса;

3) үргэһэн үхибүүнэй (хүүгэдэй) түрэхэн тухай гэршэлгэ (гэршэлгэ);

4) үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулга абахын тула урьһаламжын эмхидэ үргэжэ абаһан түрэлхидэй нээһэн тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд;

5) үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ абахын тула үргэжэ абаһан түрэлхинэй, ашаг олзын эзэнэй-үргэһэн үхибүүнэй

(хүүгэдэй) нэрэ дээрэ Оросой Холбоото Уласай Эрхэтэнэй кодексын 45-дахи бүлэгэй ёһоор үргэжэ абаһан түрэлхинэй нээһэн амяараа нэрэ зүүһэн тоосооной дансын уялгата мэдээнүүд;

6) үргэжэ абаһан түрэлхинэй татабари түлэгшын танюулгын дугаар;

7) үргэжэ абаһан гэртэхинэй хубиин нюурай тоосооной дансын даадхалай дугаар.».

1.10.4. 3 -дахи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«3. Тус Дүримэй 2-дохи пунктда заагдаһан хэлсээнүүдэй ба дансануудай буулгабаринуудай тушаагдахада, ргу-гай һалбаринууд:

1) үргэжэ абаһан үхибүү харалгада мүнгэ түлэлгэ бээлүүлхэ тухай шиидхэбэри абадаг ба үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулгын түлбэри бээлүүлхын тула РГУ-да хэлсээ эльгээдэг;

2) үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэ һомолхо тухай мэдүүлгэ РГУ-да һара бүхэндэ үгэдэг.

РГУ байгша һарын 20-һоо хожом бэшэ һара бүхэндэ эльгээдэг:

1) үргэһэн үхибүү Оросой Холбоото Уласай Эрхэтэнэй кодексын 45-дахи бүлэгэй ёһоор үргэжэ абаһан түрэлхидэй нэгэнэй нээһэн амяараа нэрэ зүүһэн тоосооной дансада тэдхэлгэдэ мүнгэн;

2) үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урьһаламжын эмхидэ үргэжэ абаһан түрэлхидэй нэгэнэй нээһэн тоосооной дансада урмашуулга. Заагдаһан түлбэринүүдэй эхин эльгээлтэ хэлсээнэй баталагдаһан һарын удаадахи һарын 20-һоо орой бэшэ хэгдэдэг. РГУ хубиин нюурнуудай даадхалай түлбэринүүдые болон олзо оршын татабари үргэһэн түрэлхидтэ урмашуулгын мүнгэнһөө тоололго ба түлэлгэ бээлүүлдэг.».

1.10.5. 4-дэхи пунктда «үргэмэл гэр бүлэдэ үхибүүе (хүүгэдые)» гэхэн үгэнүүдые «үргэмэл үхибүүе (хүүгэдые)» гэжэ үгэнүүдээр һэлгэхэ, «үргэмэл гэр бүлэдэ хүмүүжүүлгэдэ үхибүү (хүүгэдые) дамжуулха тухай» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

1.10.6. 4.1-дэхи пунктн нэгэдэхи ба хоёрдохи абзацуудта «үргэжэ абаһан гэр бүлэнүүдтэ хүүгэдэй» гэхэн үгэнүүдые «үргэжэ абаһан үхибүүнэй (хүүгэдэй)» гэжэ үгэнүүдээр һэлгэхэ.

1.10.7. 5-7 - дохи пунктнуудые удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«5. Үргэжэ абаһан түрэлхидтэ урмашуулгын хэмжээн «Буряад Уласта үргэжэ абаһан гэр бүлые эд зөөрөөр хангалга болон нийгэмэй талаар дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн II Буряад Уласай 2001.09.27 - ой № 813 Хуулийн 1-дэхи статьягай 1-4.1-дэхи хуBINуудаар хараалагдаһан тэрэниие хубилгаха үндэһэнэй бии болоһон үдэрһөө үргэжэ абаһан үхибүүнэй ажаһуудаг газараар харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай шиидхэбэрийн үндэһөөр хубилдаг. Үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэнэй хэмжээн «Буряад Уласта үргэжэ абаһан гэр бүлые эд зөөрөөр хангалга болон нийгэмэй талаар дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн Буряад Уласай 2001.09.27-ой № 813-II Хуулийн 1.1-дэхи статьягай 1-дэхи хубаар хараалагдаһан тэрэниие хубилгаха үндэһэнэй бии болоһон үдэрһөө үргэжэ абаһан үхибүүнэй (хүүгэдэй) ажаһуудаг газараар

харгалзалгын ба харууhalалгын зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр хубилгагдадаг.».

6. Үргэжэ абahan үхибүү харалгада мүнгэ түлэлгэ үргэжэ абahan үхибүүндэ гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлхэдэ, Оросой Холбоото Уласай нютаг можонуудай бюджетүүдэй гү, али нютагай бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар Оросой Холбоото Уласай бюджетэй байгуулгын зохистой бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар болон (гү, али) хүдэлмэришэдэй мэргэжэлнүүдээр, алба хаагшадай тушаалнуудаар мэргэжэлтэ бэлэдхэлэй программануудаар мэргэжэлтэ болбосоролой гол программануудаар бөөэрээ һураха хугасаада зогсоогдодог.

Үргэһэн үхибүү харалгада мүнгэ түлэлгэ үргэһэн үхибүүнэй тус пунктын ёһоор гүрэнэй дүүрэн хангалтада ороһон үдэрһөө харгалзалгын ба харууhalалгын зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр зогсоогдодог.

Үргэһэн үхибүүе тэдхэлгэдэ тус пунктын ёһоор зогсоогдоһон мүнгэн түлбэри үргэһэн үхибүүндэ гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлхээ болиһон үдэрэй удаадахи үдэрһөө харгалзалгын ба харууhalалгын зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр һэргээгдэдэг.

7. Үргэһэн гэртэхиндэ урмашуулгын түлбэри, үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэнэй түлбэри харгалзалгын ба харууhalалгын зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр болуулагдадаг:

1) «Буряад Уласта үргэжэ абahan гэр бүлые нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн 2001.09.27-ой № 813-II Буряад Уласай Хуулийн 1.2-дохи статьягай 5-дахи хубиин 1-6-дахи пунктнуудта заагдаһан үндэһөөр, заагдаһан түлбэринүүдэй болуулагдаха шалтагаанай болоһон үдэрһөө

2) Үргэһэн гэртэхиндэ урмашуулгын түлбэри, үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэнэй түлбэри харгалзалгын ба харууhalалгын зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр болуулагдадаг:

1) «Буряад Уласта үргэжэ абahan гэр бүлын мүнгэн зөөрийн хангалта болон нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн Буряад Уласай 2001.09.27-ой № 813-II Хуулийн 1.2-дохи статьягай 5-дахи хубиин 1-6-дахи пунктнуудта заагдаһан үндэһөөр, заагдаһан түлбэринүүдэй болуулагдаха шалтагаанай би болуулагдаха шалтагаанай бии болоһон үдэрһөө;

4) «Буряад Уласта үргэжэ абahan гэр бүлын мүнгэн зөөрийн хангалта болон нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн Буряад Уласай 2001.09.27-ой № 813-II Хуулийн 1.2-дохи статьягай 5-дахи хубиин 7-дохи пунктда заагдаһан үндэһөөр, үргэжэ абahan үхибүүнэй (хүүгэдэй) анханайнгаа ажаһуудаг газарһаа гараһан һарын удаадахи һарын 1-һээ.

«Буряад Уласта үргэжэ абahan гэр бүлые мүнгэн зөөрөөр хангалта болон нийгэмэй талаар дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн Буряад Уласай 2001.09.27-ой № 813-II Хуулийн 1-дэхи статьягай 4-дэхи хубяар хараалагдаһан үргэжэ абahan түрэлхидтэ урмашуулгын бүхы хэмжээндэ нэмэлтэ түлбэри хүмүүжүүлгэдэ табанһаа үсөөн үхибүүтэй болоһон ушарта харгалзалга гү, али тэдхэлгэ болуулхата болуулагдадаг.».

1.10.8. 8-дахи пунктда:

1.10.8.1. Нэгэдэхи абзацта «ажалай 2 үдэр» гэхэн үгэнүүдые «ажалай 1 үдэр» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.10.8.2. Хоёрдохи абзацта «ажалай 5 үдэр» гэхэн үгэнүүдые «ажалай 1 үдэр» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.10.9. 8.1-дэхи пункт удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«8.1. Үргэжэ абahan түрэлхид үхибүү үргэжэ абahan үхибүүнэй ажаһуудаг газараа ба ажаһуудаг газараа хубилгаха тухай, үргэжэ абahan үхибүүндэ бэсын элүүрэй хизаартай арга боломжотой үхибүүнэй эрхэ зэргэ тогтоохо тухай, заагдаһан эрхэ байдалай тохёолдохон үдэрһөө 1 ажалта үдэрэй туршада тэрээндэ эрэмдэг болохо тухай бэшэмэл түхэлөөр гү, али утаһаар харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда дуулгаха ёһотой.

Утаһаар мэдээсэл абahan баримта харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан үргэһэн гэртэхинэй мэдээнүүдые, тэрэнэй утаһанай дугаар, мэдээсэлэй һара үдэр, саг ба удха заалгатайгаар тусхай сэдхүүлдэ тэмдэглэдэг.

Үргэжэ абahan үхибүүнэй Буряад Уласай хэмжээндэ ажаһуудаг газараа хэлгэһэн тухай дуулгаһан бэшэг (саашадаа - дуулгаһан бэшэг) абahan үдэрһөө 1 ажалта үдэрэй туршада абахадаа:

1) Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан анханайхидаал ажаһуудаг газараараа хэлсээ таһална ба РГУ-гай һалбариде урданайхидаал ажаһуудаг газараараа хэлсээ таһалха тухай хэлсээндэ нэмэлтэ хэлсээ эльгээнэ;

2) Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан ажаһуудаг шэнэ газараараа үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэ томилхо тухай шийдхэбэри абадаг болон үргэжэ абahan үхибүүнэй ба үргэжэ абahan түрэлхинэй ажаһуудаг шэнэ газараараа хүсэндөө байгаа хуулийн эрилтэнүүдэй ёһоор хэлсээ баталдаг, тус Дүримэй 2.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудые ажаһуудаг шэнэ газараараа ргу-гай һалбариде эльгээдэг.

Үргэжэ абahan үхибүүнэй ажаһуудаг шэнэ газараар РГУ-гай һалбари тус Дүримэй 2.1-дэхи пунктда заагдаһан дансануудые абахадаа, үргэжэ абahan үхибүү харалгада мүнгэ түлэлгэ бээлүүлхэ тухай шийдхэбэри абадаг ба үргэжэ абahan түрэлхидтэ урмашуулгын түлбэри бээлүүлхын тула ргу-да үргэжэ абahan гэр бүлэ тухай хэлсээ эльгээдэг.

Үргэжэ абahan үхибүүнэй гурбатай наһа гүйсэхэдэ, үргэжэ абahan үхибүүнэй эрэмдэг болохо болзорой дүүрэхэдэ, үргэжэ абahan үхибүүнэй бэсын элүүрэй хизаарлагдаһан арга боломжотой үхибүүнэй зэргэ тогтоохон гү, али тэрээндэ эрэмдэг болоһон тухай мэдээнүүдые абахада, харгалзалгын ба харууһалалгын эмхи зургаан үргэжэ абahan түрэлхидтэ (үргэжэ абahan түрэлхиндэ) урмашуулгын хэмжээ хубилгаха тухай хэлсээндэ тус эрхэ байдалай бии болоһон үдэрһөө нэмэлтэ хэлсээ баталдаг болон тэрэниие үргэжэ абahan түрэлхидтэ урмашуулгын түлбэри бээлүүлхын тула РГУ-да эльгээдэг РГУ-гай һалбариде эльгээдэг.».

1.10.10. Удаадахи удхатай 8.2-дохи ба 8.3-дахи пунктуудыг нэмэхэ:

«8.2. Хэрбээ 15-аа 18 наһа хүрэтэр үргэһэн үхибүүнэй мэргэжэлтэ болбосоролой эмхидэ ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхидэ һурадаг хаань, үргэжэ абаһан түрэлхид жэл бүхэндэ сентябриин 5 болотор харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда үргэһэн үхибүүнэй тус эмхидэ һурадаг ба гүрэнэй дүүрэн хангалтада байдаг (байдаггүй) тухай мэргэжэлтэ болбосоролой эмхиин ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхиин тайлбари данса тушааха ёһотой.

Үргэжэ абаһан түрэлхинэй сентябриин 5 болотор болзорто тус пунктн нэгэдэхи абзацта заагдаһан тайлбари данса тушаагаагүй хаань, харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанууд сентябриин 10 болотор юрэнхы болбосоролой эмхинүүдтэ 15-аа 18 наһа хүрэтэр үргэһэн хүүгэдыг һургалга тухай мэдээнүүдыг абадаг.

Үргэжэ абаһан 15-аа 18 наһа хүрэтэр үхибүүн юрэнхы болбосоролой эмхидэ һурадаггүй гэхэн мэдээнүүдыг абахадаа, харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан байгша оной сентябриин 15 болотор үргэжэ абаһан түрэлхидһөө гү, али мэргэжэлтэ болбосоролой эмхиһээ ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхиһээ үргэжэ абаһан үхибүүе мэргэжэлтэ болбосоролой эмхидэ ба (гү, али) дээдэ болбосоролой эмхидэ һургалга ба тэрэниие гүрэнэй дүүрэн хангалтада байлга (байлга бэшэ) тухай тайлбари данса абадаг.

Оросой Холбоото Уласай бюджетэй байгуулгын зохистой бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар болон (гү, али) ажалта мэргэжэлнүүдээр, алба хаагшадай тушаалнуудаар Мэргэжэлтэ бэлэдхэлэй программнуудаар Оросой Холбоото Уласай нютаг можонуудай бюджетүүдэй гү, али нютагай бюджетүүдэй мүнгэнэй ашаар мэргэжэлтэ болбосоролой гол программнуудаар бэээрээ һураха хугасаада үргэжэ абаһан үхибүүе гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан тухай мэдээнүүдыг абахадаа:

1) харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан заагдаһан мэдээнүүдыг абаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада үргэһэн үхибүүе гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан үдэрһөө тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгыг зогсоохо тухай шийдхэбэри абадаг ба тэрэниие РГУ-гай халбаридыг эльгээдэг;

2) РГУ-гай халбари үргэһэн үхибүү харалгада мүнгэ түлэлгыг зогсоохо тухай шийдхэбэри абаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада харгалзалга доро байгшыг гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан үдэрһөө үргэжэ абаһан түрэлхиндэ заагдаһан түлбэри зогсоодог.

Үхибүү (хүүгэдыг) байлгалгада мүнгэнэй түлбэри һэргээхын тула үргэжэ абаһан түрэлхин үргэһэн үхибүүнэй (хүүгэдэй) байдаг газараар харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда түрэлхинтэсэ (үргэһэн үхибүүтэй (хүүгэдтэй) үргэһэн түрэлхидэй амяараа ажаһуухада) тушаадаг - үргэжэ абаһан үхибүүтэй (хүүгэдтэй) үргэжэ абаһан гэртэхинэй харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда бүридхэлдэ абтаһан газарта) үргэһэн үхибүү (хүүгэдыг) байлгалгада мүнгэ түлэлгыг һэргээхэ тухай мэдүүлгэ үргэһэн үхибүүндэ (хүүгэдтэ) гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлгыг

болюулһые баталһан данса хабсаргалтатайгаар.

Үргэжэ абаһан үхибүүе (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри үргэжэ абаһан түрэлхин харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай шиидхэбэрийн үндэһөөр гүрэнэй дүүрэн хангалта үзүүлхээ болиһон үдэрэй удаадахи үдэрһөө, зүгөөр үргэжэ абаһан түрэлхинэй харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри дахин эхилхэ тухай мэдүүлгын гүрэнэй дүүрэн хангалта үргэжэ абаһан үхибүүндэ (хүүгэдтэ) үзүүлхээ болиһон тухай гэршэлһэн дансын хабсаргалтатайгаар үзүүлэгдэһэн һараһаа нэгэ жэлһээ үлүү бэшэ болзорто һэргээгдэдэг.

Үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ түлэлгэ Оросой Холбоото Уласай хууляар хараалагдаһан үндэһөөр харгалзалга (тэдхэлгэ) болюулгада хабаатай ушар байдалай үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгэ дахин эхилхэ тухай мэдүүлгэ үгэхэ үедэ һэргээгдэдэггүй.

Үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ түлэлгы дахин эхилхэ гү, али дахин эхилхээ арсаха тухай шиидхэбэри харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан үргэһэн үхибүүндэ (хүүгэдтэ) дүүрэн гүрэнэй хангалта үзүүлгы болюулһые баталһан данса хабсарган, үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ түлэлгы дахин эхилхэ тухай мэдүүлгэ оруулһан үдэрһөө ажалай 5 үдэрэй туршада абадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай үргэһэн үхибүүе тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгы дахин һэргээхэ тухай шиидхэбэридэ заагдаһан түлбэрийн дахин һэргээгдэһэн үдэр заагадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэ түлэлгы дахин эхилхээ арсаха тухай шиидхэбэрийн абтаһан үдэрһөө ажалай 3 үдэрэй туршада харгалзалагшада (тэдхэгшэдэ) арсалтын шалтагаанууды заалгатайгаар абаһан шиидхэбэри тухайгаа дуулгадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ түлэлгы һэргээхэ тухай шиидхэбэрийн абтаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада РГУ-гай һалбаридэ эльгээдэг, тэрэнэ заагдаһан шиидхэбэри абаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ түлэлгы һэргээдэг.

8.3. РГУ-гай һалбаринууд албан зургаанууд хоорондын харилсаанай гуримаар үргэжэ абаһан түрэлхидэй, үгы гэбэл үргэжэ абаһан үхибүүнэй (хүүгэдэй) һаһа бараһан тухай мэдээнүүды абадаг.

Үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй эмхинүүд үргэһэн үхибүүе гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада энээн тухай харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан болон РГУ-гай һалбари дуулгадаг.

Буряад Уласай мэргэжэлтэ болбосоролой эмхинүүд уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар болон (гү, али) хүдэлмэришэдэй мэргэжэлнүүдээр, алба хаагшадай тушаалнуудаар мэргэжэлтэ бэлэдхэлэй программануудаар мэргэжэлтэ болбосоролой гол программануудаар бэсэрээ һураха хугасаада

үргэжэ абаһан үхибүүе гүрэнэй дүүрэн хангалтада оруулһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар РГУ-да энээн тухай дуулгадаг, тэрэнь ажалай 1 үдэрэй туршада үргэжэ абаһан үхибүүнэй ажаһуудаг газараар РГУ-гай халбарида заагдаһан мэдээнүүдые эльгээдэг.

Үргэһэн гэртэхиндэ ба үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэнэй түлбэри болюулхые гү, али болюулхые татадаг ушарнуудай бии болоһон тухай мэдээнүүдые абахадаа, РГУ-гай халбари үргэһэн гэртэхиндэ урмашуулга ба үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) хангалгада мүнгэ үгэлгыг зогсоодог болон энээн тухай харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан дуулгадаг.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан заагдаһан мэдээнүүдые РГУ-гай халбаринуудһаа абаһан үдэрһөө ажалай 1 үдэрэй туршада:

1) удаадахи шийдхэбэринүүдэй нэгые тогтоолой (захирамжын) түхэлөөр абадаг:

- «Буряад Уласта үргэжэ абаһан гэр бүлые эд зөөрээр хангалга ба нийгэмэй талаар дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн 2001.09.27-ой № 813-II Буряад уласай Хуулийн 1.2-дохи статьягай 5-дахи пунктдахэлэгдэһэн ушар байдалай байбал, үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада үргэһэн гэртэхиндэ ба мүнгэ түлэлгэдэ түлбэри болюулха тухай.

- үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ түлэлгыг болюулха гү, али зогсоохо ушарнуудай үгы һаань, үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) байлгалгада мүнгэ түлэлгыг дахин эхилхэ тухай;

2) үргэһэн үхибүүе (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ үргэһэн гэртэхиндэ ба мүнгэ хүлһэ тогтоод гэлгэдэ гү, али болюулалгада хабаатай үндэһэнүүдэй бии болоһые баталһан дансануудай буулгабаринуудые хабсарган, заагдаһан шийдхэбэри РГУ-гай дотор эмхидэ эльгээдэг;

3) үргэһэн гэртэхиндэ (хүүгэдтэ) урмашуулга зогсоохо (һэргээхэ) гү, али болюулха шалтагануудые заалгатайгаар харгалзалагшада (тэдхэгшэдэ) бэшэмэл түхэлөөр дуулгаһан бэшэг эльгээдэг.

Тус пунктын 2-дохи дотор пунктда заагдаһан дансануудые абаһан үдэрһөө 1 ажалта үдэрэй туршада РГУ-гай халбари үргэһэн гэртэхиндэ ба үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэн урмашуулга зогсоодог (дахин һэргээдэг) гү, али болюулдаг.».

1.10.11. 9-дэхи ба 10-дахи пунктнуудые удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«9. Юрэнхы болбосоролой эмхидэ бэеэрээ һурадаг, 18 наһа гүйсэһэн, зүгөөр 23 наһа гүйсэтэрнь, үргэжэ абаһан үхибүүнтээ суг ажаһуудаг анханай үргэжэ абаһан түрэлхидэй нэгэн жэл бүхэндэ сентябрийн 1-һээ 15 болотор юрэнхы болбосоролой эмхидэ бэеэрээ һураха түхэлөөр һуралсал тухай тайлбари данса хабсарган, анханай үргэжэ абаһан үхибүүе тэдхэлгэдэ урмашуулгын ба мүнгэнэй түлбэри зандань үлөөхэ тухай мэдүүлгэтэйгээр хандаха эрхэтэй.

Юрэнхы болбосоролой эмхидэ гү, али холбоото уласай хуулийн ба

Буряад Уласай хуулийн ёһоор гэртээ хурадаг, 18 наһа гүйсэһэн, зүгөөр 23 наһа гүйсэтэрнь, эрэмдэг үхибүүтэй, бэеын элүүрэй хизаарлагдамал арга боломжотой үргэжэ абаһан үхибүүтэй суг ажаһуудаг анханай үргэжэ абаһан түрэлхидэй нэгэн, жэл бүхэндэ сентябрийн 1-һээ 15 болотор харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанда юрэнхы болбосоролой эмхидэ хурадаг тухай тайлбари данса хабсаргалтаттайгаар гү, али холбоото уласай хуулийн ба буряад уласай хуулийн ёһоор гэртээ үргэжэ абаһан үхибүүе тэдхэлгэдэ урмашуулгын ба мүнгэнэй түлбэри зандань үлөөхэ тухай мэдүүлгэтэйгээр хандаха эрхэтэй

«Үргэжэ абаһан гэр бүлые нийгэмэй талаар дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн 2001.09.27-ой № 813-II Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьягай 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи ба 5-дахи хубинуудтай, 1.1-дэхи статьятай зохилдуулан, суг хамта ажаһууһан хаань, юрэнхы болбосоролой эмхидэ бэеэрээ хурадаг, зүгөөр 23 наһа гүйсэтэрнь, үргэжэ абаһан үхибүүе тэдхэлгэдэ урмашуулгын ба мүнгэнэй түлбэри анханай үргэжэ абаһан түрэлхидэй нэгэндэ зандаа үлэдэг Буряад Улас хараһаа, үргэжэ абаһан үхибүүнэй 18 наһа гүйсэһэн харын удаадахи хара, удаадахи хуралсалай жэлэй сентябрийн 1 болотор, зүгөөр юрэнхы болбосоролой эмхиин үргэжэ абаһан анханай үхибүүнэй дүүрэтэр ба 23 наһа гүйсэтэрнь бэшэ.

Бэеын ба (гү, али) сэдхэлэй хүгжэлтын талаар дутуу дундануудтай, 18 наһа гүйсэһэн, зүгөөр 23 наһа гүйсэтэрнь, эрэмдэг үхибүү үргэжэ абаһан анханай үхибүүе, бэеын элүүрэй хизаартай арга боломжотой үргэмэл үхибүүе тэдхэлгэдэ урмашуулгын ба мүнгэнэй түлбэри анханай үргэмэл үхибүүнтээ суг ажаһуудаг үргэжэ абаһан түрэлхидэй нэгэндэ хэмжээгээрээ зандаа үлэдэг, «Буряад уласта үргэжэ абаһан гэр бүлын мүнгэн зөөрийн хангалта ба нийгэмэй дэмжэлгын хэмжээнүүд тухай» гэхэн Буряад Уласай 2001.09.27-ой № 813-II Хуулийн 1-дэхи статьягай 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи ба 5-дахи хубинуудай ба 1.1-дэхи статьягай ёһоор тогтоогдоһон, үргэжэ абаһан үхибүүнэй 18 наһа гүйсэһэн харын удаадахи хараһаа удаадахи хуралсалай жэлэй сентябрийн 1 болотор, зүгөөр юрэнхы болбосоролой эмхиин үргэжэ абаһан үхибүүнэй 23 наһа гүйсэтэрнь, удаадахи эрилтэнүүдые нэгэ доро сахибал:

Юрэнхы болбосоролой эмхидэ гү, али холбоото уласай хуулийн ба буряад уласай хуулийн ёһоор гэртээ хуралсал:

1) эрэмдэг бэетэйшүүлэе тогтоолго;

2) үргэжэ абаһан анханай түрэлхидэй нэгэнтэй суг ажаһууха.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан холбоото уласай хуулийн ба Буряад Уласай хуулийн ёһоор албан зургаанууд хоорондын мэдээсэлэй талаар харилсаанай хэмжээндэ урид үргэжэ абаһан гэртэхинэй өөрын үүсхэлээр тушаагаагүй байгаа хаань, удаадахи дансанууды гү, али тэдээн соохи мэдээнүүдые абадаг:

1) мэдүүлгэ баригшын ба үргэжэ абаһан анханай үхибүүнэй байдаг гү, али байдаг газараар бүридхэлдэ абтаһан тухай Оросой Холбоото Уласай дотоодын хэрэгүүдэй яаманай газар дэбисхэрэй халбаринуудай

мэдээнүүд;

2) анханай үргэмэл үхибүүнэй эрэмдэг тухай мэдээнүүд ниитэ нэгэн тоогой талмайда.

Анханай үргэжэ абаһан үхибүүндэ эрэмдэгэй болзорой дүүрэн ушарта харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан холбоото уласай хуулийн ба Буряад Уласай хуулийн ёһоор албан зургаанууд хоорондын мэдээсэлэй талаар харилсаанай хэмжээндэ анханай үргэжэ абаһан үхибүүндэ ниитэ нэгэн тоогой талмайда эрэмдэгтэйень тогтоохо тухай мэдээнүүдые абадаг.

Үргэһэн анханай үхибүүе тэдхэлгэдэ урмашуулгын ба мүнгэнэй түлбэри зандань үлөөхые арсаха үндэһэн болодог гэдэл:

1) анханай үргэмэл үхибүүе үншэн хүүгэдэй ба түрэлхидэйнгөө харгалзалгагүй үлэһэн хүүгэдэй эмхидэ гүрэнэй дүүрэн хангалтада байлга;

2) урид үргэһэн үхибүүе ондоо үргэһэн гэртэхиндэ тэдхэлгэдэ урмашуулга ба мүнгэ тодололго ба түлэлгэ;

3) үнэн бэшэ мэдээнүүдые тушаалга;

4) тус пунктн нэгэдэхи гү, али хоёрдохи абзацуудта заагдаһан дансануудые тушаагаагүй байлга.

Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаан анхан үргэһэн үхибүүе тэдхэлгэдэ урмашуулга ба мүнгэ түлэлгэ зандань үлөөхэ тухай шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө 2 үдэрэй туршада:

1) үргэжэ абаһан анханай түрэлхидтэ урид үргэһэн үхибүүе тэдхэлгэдэ урмашуулга ба мүнгэ түлэлгэ зандань үлөөхэ (хадагалхаяа арсаха) тухай урид үргэжэ абаһан түрэлхидтэ бэшэгээр дуулгадаг;

2) юрэнхы болбосоролой эмхидэ һуралсал тухай тайлбари данса хабсаргалтатайгаар гү, али холбоото уласай хуулийн ба буряад уласай хуулийн ёһоор гэртээ байһан үхибүүндэ эрэмдэг болоһон тухай мэдээнүүдые ргу-гай һалбариде тус шийдхэбэри тушаадаг.

РГУ-гай һалбари харгалза доро байгшые тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри ба һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ тухай юрэнхы болбосоролой эмхиин тайлбари данса зандань үлөөхэ тухай шийдхэбэрийн буулгабаринуудые абахадаа, юрэнхы болбосоролой эмхидэ бэээрээ байха түхэлөөр һурадаг 18 һаһа хүсэһэн тойрогойхидые тэдхэлгэдэ мүнгэн түлбэри бээлүүлдэг.

10. Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай ТУС Дүримэй ёһоор ргу-гай һалбаринуудта эльгээһэн дансануудай буулгабаринууд харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанай бүрин этигэмжэтэ мэргэжэлтэнээр үнэлэгдэхэ болон тамгаар баталагдаха ёһотой.».

1.10.12. Удаадахи удхатай 10.1-дэхи пункт нэмэхэ:

«10.1. Харгалзалгын ба харууһалалгын зургаанууд үргэһэн үхибүүнэй (хүүгэдэй) ажабайдалай ба хүмүүжүүлгын, үргэһэн үхибүү (хүүгэдые) тэдхэлгэдэ мүнгэ холбоото уласай хуулийн ёһоор бүрин этигэмжэнүүдэй хэм соо гаргашалгын хойноһоо хиналта бээлүүлдэг.».

1.10.13. 11-дэхи пунктда «үргэжэ абаһан гэр бүлэнүүдтэ үхибүүнэй (хүүгэдэй)» гэдэн үгэнүүдые «үргэжэ абаһан үхибүүнэй (хүүгэдэй)» гэжэ үгэнүүдые, «Лаб бэшэ мэдээнүүдые тушааһан, тэрэниис хуули бусаар

хэрэглэһэн ушарта (үнэн зүб бэшэ хуурмаг, хуурмаг дансануудые тушаалга) эрхэтэндэ үндэһэгүйгөөр түлэгдэһэн һара бүрийн түлбэри үгтэхэ ёһотой» гэхэн үгэнүүдые «Үргэжэ абаһан түрэлхидэй (үргэжэ абаһан анханай түрэлхидэй) талаһаа үнэн сэхэ бэшэ ба (гү, али) тоололгын алдуугай бии һаань, үргэжэ абаһан үхибүү (хүүгэдые) (үргэжэ абаһан анханай үхибүү) тэдхэлгэдэ үндэһэ баримтагүйгөөр түлэгдэһэн урмашуулгын хэмжээнүүд» гэжэ үгэнүүдээр хэлгэхэ.

1.10.14. Тус тогтоолой 3-дахи ба 4-дэхи хабсаргалтануудай ёһоор 1-дэхи ба 2-дохи хабсаргалтануудые нэмэхэ.

2. Тус тогтоол албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо.

**Буряад Уласай Толгойлогшо -
Буряад Уласай Засагай
газарай Түрүүлэгшэ**

А. Цыденов

*Хабсаргалтанууд ород хэлэн дээрэ үгтэнэ